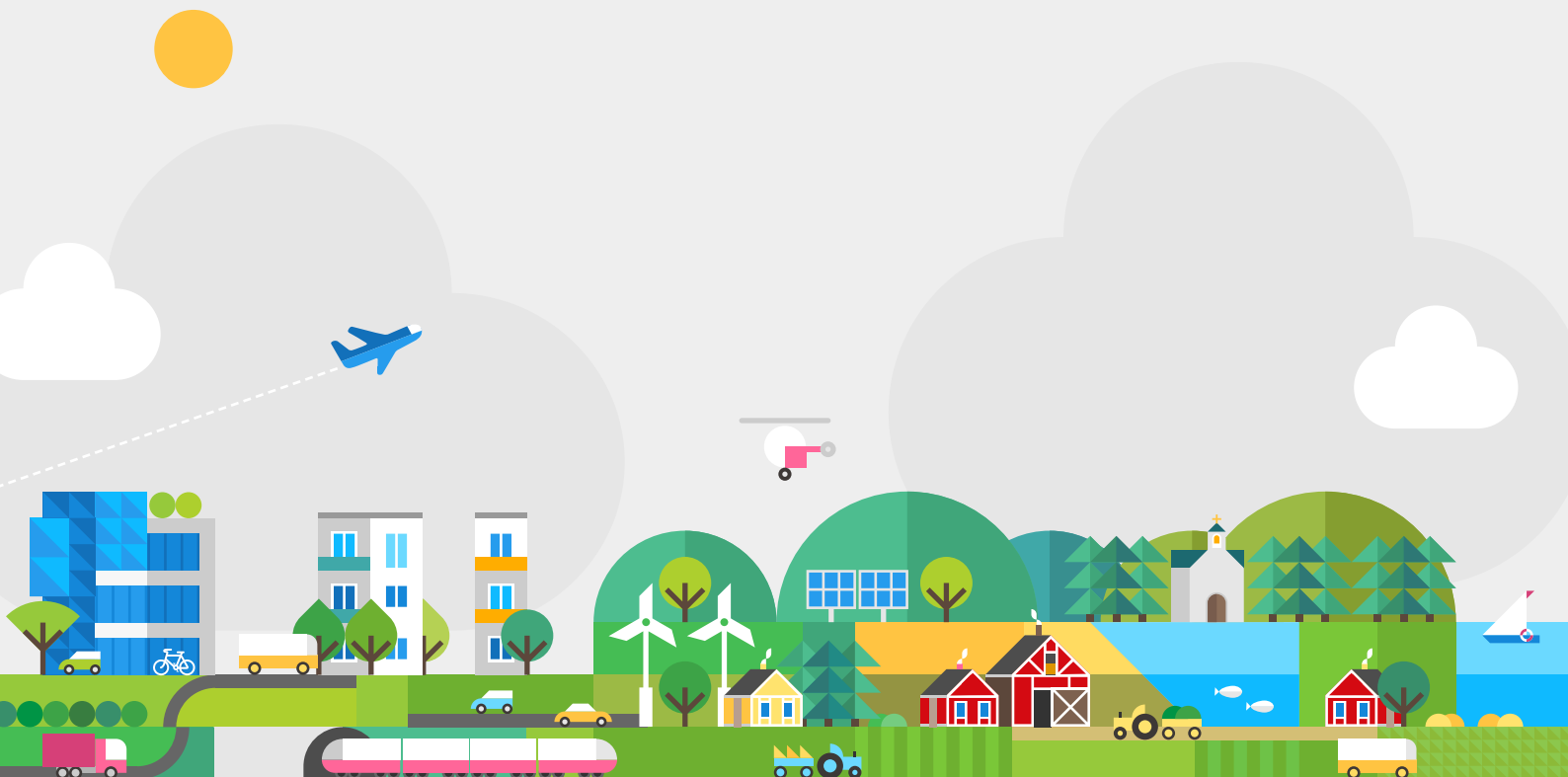

Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen

– underlag för översiktsplanering i Uppsala län

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Innehåll

Sammanställning av statliga intressen	3	Mellankommunala frågor och samordning	34
Inledning	3	Bostadsförsörjning	34
Nationella mål, planer och program	4	Ballastförsörjning – materialförsörjning	34
Nationella mål	4	Hälsa och säkerhet	35
Agenda 2030, miljö kvalitetsmålen	5	Buller	35
och hållbar utveckling	5	Trafikbuller	35
Nationella planer och strategier	5	Risker transporter farligt gods	36
Havsplanering	5	Farlig verksamhet, SEVESO etc	36
Regionala mål, planer och program	7	Miljöfarlig verksamhet	37
Regional strukturbild 2050	7	Förorenade områden	37
Regional utvecklingsstrategi	8	Risk för översvämning, erosion, ras och skred	38
Regional plan för transportinfrastrukturen, länstransportplanen, kollektivtrafikförsörjningsprogram och regional cykelstrategi	9	och klimatanpassning	38
Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUFS	10	Översvämning	38
Regional handlingsplan för livsmedelsförsörjning	10	Dammbrött	39
Regional klimatanpassningsplan	10	Radon	40
Regional klimat- och energistrategi	10	Elektromagnetiska fält	40
Handlingsplan för miljö kvalitetsmålen	10	Dricksvattenförsörjning	40
Riksintressesystemet	11	Allmänna intressen	41
Områden av riksintresse enligt 3 kap MB		Social hållbarhet	41
– särskilda markanvändningsintressen	13	Allmänt / alla perspektiv /	41
Yrkesfiske	13	Barnperspektivet	41
Naturvård	13	Folkhälsa	41
Kulturmiljövård	14	Infrastruktur	42
Friluftsliv	15	Elektroniska kommunikationer (telefoni och fiber)	42
Värdefulla ämnen och material	15	Energidistribution	42
Industriell produktion	15	Ekonomi	43
Energiproduktion, anläggningar	16	Näringspolitik och regional tillväxt	43
Energiproduktion, vindbruk	16	Näringslivsutveckling	44
Energiproduktion, vattenkraft	17	Besöksnäring	44
Eldistribution	17	Bebyggelse	44
Kommunikationer	18	Höga objekt	44
Anläggningar för dricksvattenförsörjning	20	Areella näringar	45
Anläggningar för avfallshantering	20	Jordbruk, skogsbruk och fiske	45
Totalförsvaret	20	Skyddad natur- och kultur	48
Riksintressen enligt 4 kap MB		Nationalpark	48
– geografiskt utpekade	22	Naturreservat	48
Allmänt	22	Artskydd	48
4 kap 2 § MB, Områden av riksintresse där turismens och friluftslivets intressen ska beaktas	22	Biotopskydd	49
4 kap 4 § MB, Östhammarskusten	24	Kulturresevat	49
4 kap 6 MB, Vattendrag	24	Landskapsbildsskydd	49
Natura 2000	24	Övriga naturvärden i planeringen	50
Miljö kvalitetsnormer	26	Naturvård	50
Miljö kvalitetsnormer för luft	26	Värdetrakter	50
Miljö kvalitetsnormer för vatten	28	Ekosystemtjänster	51
Miljö kvalitetsnormer för fisk och musselvatten	30	Grön infrastruktur	51
Strandsskydd och landsbygdsutveckling		Kulturmiljövärden i planeringen	51
i strandnära läge (LIS)	31	Dagvatten	52
Strandsskydd	31		
Områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden)	32		

Sammanställning av statliga intressen

Inledning

Länsstyrelserna ska enligt plan- och bygglagen (2010:900), (PBL), varje mandatperiod lämna en sammanfattande redogörelse över statliga och mellankommunala intressen till kommunerna inför aktualiseringen av den gällande översiktsplanen för varje kommun.

Denna sammanställning är till för att underlätta arbetet med de sammanfattande redogörelserna. Förhoppningen är också att den kan utgöra ett kunskapsunderlag som kan främja en kontinuerlig översiktsplanering i kommunerna samt underlätta Länsstyrelsens yttranden över översiktsplaner i både samråds- och granskningsskedet. Med översiktsplanering avser Länsstyrelsen främst de kommunomfattande översiktsplanerna, men också fördjupningar och tematiska tillägg.

I sammanställning finns underlag som berör länets åtta kommuner. Allt underlag berör inte alla. Länsstyrelsen försöker tydliggöra vilka kommuner som berörs av vad. Länsstyrelsen har inte tagit hänsyn till vad som tidigare levererats, utan detta är en sammanställning av alla intressen.

Det här är första versionen av sammanställningen. Länsstyrelsen har prioriterat att lägga in underlag inom de fem områden som Länsstyrelsen ska bevaka i översiktsplaneringen. Tanken är att sammanställningen ska ses över varje år eller vid behov och successivt utökas med mer råd och riktlinjer för översiktsplaneringen samt mer texter i delen om Allmänna intressen.

3 kap. 28 § PBL

Länsstyrelsen ska minst en gång under den mandattid som avses i 27 § redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen.

Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen ska lämna en sådan redogörelse till kommunen också när kommunen begär det.

Kartor och GIS: Länsstyrelsen erbjuder geodata på två olika sätt:

WebbGIS – I ett WebbGIS kan du titta på geodata utan att behöva installera en applikation på din dator, men du kan inte ladda ner data.

[Länk](#)

Geodatakatalogen – Data för nedladdning (i ESRI Shape-format) och WMS-tjänster, som du kan använda i din egen GIS-applikation (ArcGIS, MapInfo, QGIS, med flera). Länsstyrelsen i Uppsala län publicerar sina geodata via länsstyrelsernas geodatakatalog. I geodatakatalogen finns även lokala geodata från andra länsstyrelser, nationella

geodata från länsstyrelserna gemensamt och länkar till geodata från andra myndigheter. Förutom den geografiska informationen (ytor, punkter och linjer på kartan) innehåller geodata ofta ytterligare information i form av exempelvis länkar till beslut eller rapporter.

[Länk](#)

Läsanvisning – symboler

Hänvisning till paragraf.

Länkar till information på hemsidor eller direkt till nedladdningsbara pdf:er.

Extra viktig information.

Nationella mål, planer och program

Nationella mål

I plan- och bygglagen står det att kommunerna ska ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Både nationellt och internationellt finns det övergripande mål och strategier för hållbart samhällsbyggande och planering.

Boverket gjorde 2011 en sammanställning av alla nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk planering. Sammanställningen innehåller mål inom områdena demografi, bebyggelse, ekonomi, natur och miljö, samt infrastruktur.

2015 redovisade Boverket förslag på sju uppföljningsbara mål för samhällsplaneringen till Regeringen. De har ännu inte fattat beslut om målen, som är:

3 kap. 5 § PBL

Av översiktsplanen ska framgå:
Punkt 4 – hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

För att säkerställa en långsiktigt god livsmiljö för kvinnor och män i alla åldrar behöver framtida fysisk planering och bostadsförsörjning säkerställa att följande mål uppnås:

- **Bostäder efter människors behov**
Människors behov ska styra utbudet av bostäder och alla ska ha likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet.
- **Attraktiva livsmiljöer**
Alla inne- och utemiljöer ska utformas och gestaltas så att de främjar jämställdhet, trygghet, hälsa, tillgänglighet, kultur och social sammanhållning.
- **God tillgänglighet i vardagen**
Lokalisering och nyttjande av bebyggelse och infrastruktur ska på ett miljö- och hälsofrämjande sätt bidra till god tillgänglighet i vardagen.
- **Bättre resurshushållning**
I ett livscykelperspektiv ska miljö-, hälso- och klimatpåverkan från byggnader, infrastruktur och energiproduktion samt uttaget av icke förnybara råvaror minska.
- **Långsiktig livsmedelsförsörjning**
Dricksvattenförsörjningen och jordbruksmarken ska långsiktigt tryggas.
- **En funktionell grönstruktur**
Gröna och blå strukturer ska i ökad grad prioriteras efter deras potential att bidra med värden och tjänster för människan och för ekosystemet som helhet.
- **Färre olyckor**
Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och allmänna platser ska förebygga att människor och egendom drabbas av olyckor.

Lästips och länkar

Boverkets sammanställning av mål, planer och program av betydelse för fysisk planering:

Ladda ner

Boverkets förslag på uppföljningsbara mål för hållbar samhällsplanering:

Ladda ner

Boverkets webbplats om nationella mål och strategier:

Länk

Agenda 2030, miljö kvalitetsmålen och hållbar utveckling

Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg i arbetet med hållbar utveckling, eftersom den ger ramar för en långsiktig hållbar användning av mark- och vattenområden. Planeringen har många kopplingar till flera av målen inom Agenda 2030 och miljö kvalitetsarbetet.

Konsekvenser av genomförandet av ett planförslag, exempelvis översiktsplanen behöver analyseras och beskrivas, vilket görs genom en strategisk miljöbedömning. Den strategiska miljöbedömningen ger stöd bl.a. vid val av mellan olika alternativ och beslutsunderlag för åtgärder som minskar miljöpåverkan. Det är viktigt att kommunen i miljökonsekvensbeskrivningen tydligt redovisar vilken påverkan planen får på berörda miljö kvalitetsmål och att kommunen låter resultaten av miljökonsekvensbeskrivningen påverka planens utformning. Översiktsplanen kan i detta avseende vara ett bra stöd tidigt i en detaljplaneprocess, genom att tillhandahålla en checklista med tillhörande vägledning för miljöbedömning av detaljplaner.

Nationella planer och strategier

Nedan listas några nationella strategier, som finns eller som håller på att tas fram, och som har betydelse för samhällsplanering:

- Nationell strategi för fysisk planering och bostadsförsörjning. Strategin kommer att presenteras i juni 2018.
- Nationell livsmedelsstrategi
- Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.
- Politik för gestaltad livsmiljö, prop. 2017/18:110
- Nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling

Detta är inte alla strategier som har betydelse för samhällsplaneringen utan några exempel. Avsnittet kommer att utvecklas.

Nationella planer som har betydelse för samhällsplaneringen är exempelvis den nationella transportplanen för infrastruktur. Den tas fram av Trafikverket i enlighet med Regeringens direktiv. Den nationella, trafikslagsövergripande, transportplanen för infrastruktur för perioden 2018–2029 har fastställts av regeringen. Infrastruktursatsningar i Östra Mellansverige som berör Uppsala län är utbyggnad till fyra spår på Ostkustbanan mellan Uppsala och länsgränsen till Stockholms län, mötesspår på Dalabanan i Heby, plankorsningar i Uppsala och 2+1-väg mellan Sala och Heby samt Enköping och Simtuna.

Havsplanering

Havsplaneringen är till för att havet ska användas hållbart och effektivt. Planeringen ska utgå från ekosystemansatsen – ett arbetssätt för bevarande och långsiktigt hållbart nyttjande av naturresurser, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har Regeringens uppdrag att ta fram havsplaner för Sveriges tre havsplanområden: Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Uppsala läns kustkommuner tillhör havsplaneområdet Bottniska viken och gränsar till havsplaneområdet Östersjön i söder. Samråd om Sveriges första havsplaner pågår under perioden den 15 februari till och med den 15 augusti 2018.

Havsplanerna ska omfatta större delen av territorialhavet och svensk ekonomisk zon. I territorialhavet överlappar kommunal och statlig planering och där kommer det att finnas både översiktsplan och havsplan.

Lästips och länkar

Hållbar utveckling i översiktsplaneringen:

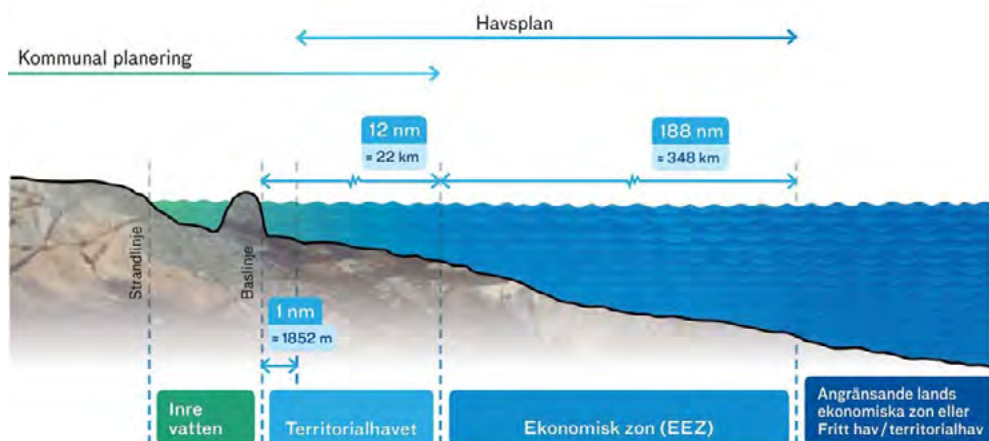
[Länk](#)

Miljöinriktad planering:

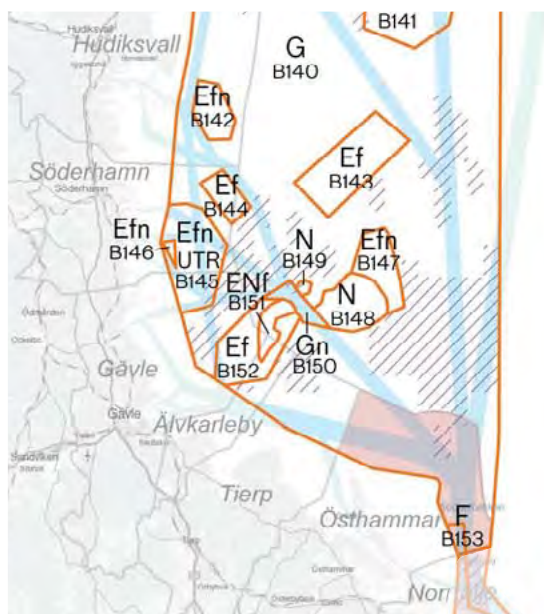
[Ladda ner](#)

Naturvårdsverkets vägledning om miljöbedömningar:

[Länk](#)

Källa: Havs och Vattenmyndigheten, Förslag till Havsplan Bottniska viken - samrådshandling 2018-02-15

Källa: Utsnitt av översiktlig plankarta för Bottniska viken. Havs och Vattenmyndigheten, Förslag till Havsplan Bottniska viken - samrådshandling 2018-02-15

I 4 kap. 10 § miljöbalken (MB) finns bestämmelser om hushållningen med havet. Havsplanen ska ge vägledning om vilken användning som ett havsområde är mest lämplig. Havsplanen ska vara vägledande för den kommunala planeringen. I dagsläget har få kommuner planerat i havet och i framtiden kan kommunernas ställningstaganden speglas mer i den statliga planeringen. Två frågor som lyfts i samband med havsplaneringen är vilka ställningstaganden som kan göras i ÖP med högre detaljeringsgrad utan att komma i konflikt med havsplanen samt hur samverkansprocessen ska se ut mellan kommun, länsstyrelse och HaV.

I kustområdet, både på land och i vatten, där kommunerna planerar finns många frågeställningar som är viktiga för havsplaneringen. Det handlar om farleder, hamnar, påverkan på vattenkvaliteten, grunda områden som är av betydelse för fiskenäringen etc. Även kommuner utan havskust kan beröras av havsplaneringen ex. farleder, hamnar och dess fortsatta infrastrukturstråk, ledningar från andra länder etc.

4 kap. 10 § MB

För vart och ett av havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet ska det finnas en havsplan som ger vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av området. Havsplanerna ska omfatta Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav utanför de särskilda avgränsningslinjer, en nautisk mil räknat från baslinjerna, som framgår av bilaga 6 till lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner. Syftet med havsplanerna ska vara att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Havsplanerna ska beslutas av Regeringen.

Regeringen får meddela föreskrifter om sådana förbud eller begränsningar som i fråga om verksamheter och åtgärder inom ett havsplanerat område behövs för att uppnå syftet med planen. Lag (2017:1274).

Tänk på att

- Samtliga kustkommuner ska redovisa sina vattenområden fram till territorialgränsen.
- Havsplanen kan vara av betydelse även för inlandskommuner genom exempelvis vägar till hamnar och ledningar.
- Under samrådet om havsplan är det viktigt att identifiera de underlag som saknas.

Lästips och länkar

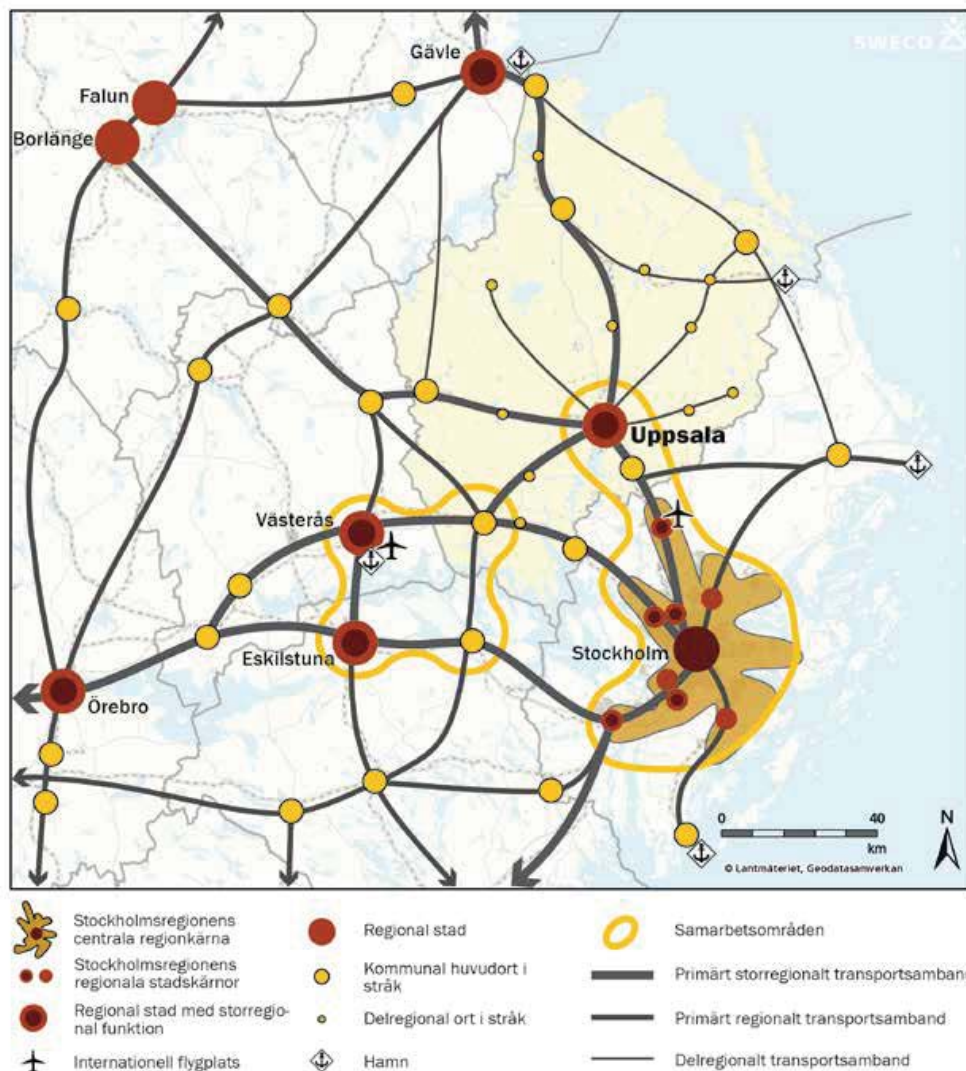
Havs- och vattenmyndighetens webbplats:

[Länk](#)

Regionala mål, planer och program

Regional strukturbild 2050

För att underlätta en helhetssyn på den regionala fysiska planeringen har en gemensam planeringsinriktning för hela Östra Mellansverige tagits fram, med sikte på 2050. Den storregionala inriktningen konkretiseras i detta avsnitt med en strukturbild för Uppsala län. Strukturbilden pekar ut de högst prioriterade noderna och stråken som har en nyckelfunktion för målen för en växande region.

Källa: Region Uppsala, Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

PBL 3 kap. 5 §

Av översiktsplanen ska framgå 4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen

Regional utvecklingsstrategi

Region Uppsala har ansvar för regional utveckling i länet. Där ingår arbeten inom områden som näringsliv, kompetensförsörjning och infrastruktur. Det regionala utvecklingsuppdraget kommer från riksdag och regering och arbetet sker i dialog och samverkan med andra.

Region Uppsala antog i februari 2017 den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som är det övergripande styrdokumentet för regionen. Visionen är att *regionen ska möjliggöra ett gott liv i en nyskapande kunskapsregion med internationell lyskraft*. I strategin finns ett antal mål och förslag på åtaganden, som är samlade under tre strategiska utvecklingsområden – en växande region, en nyskapande region och en region för alla. Varje område innehåller mätbara mål, som visar vad som behöver uppnås på länsnivå. Några mål som berör samhällsplaneringen är bland annat följande:

- Planera för 5000 bostäder per år till år 2023, för att bygga ikapp behoven och därefter minst 2100 nya bostäder per år för att möta befolkningstillväxten.
- De samlade utsläppen av växthusgaser, i absoluta tal, ska ha minskat med minst 40 procent till år 2020 jämfört med år 1990. Till 2040 ska utsläppen vara minst 80 procent lägre än år 1990 i enlighet med miljömålsberedningens slutförslag. (Bas: 2,38 miljoner ton CO₂-ekvivalenter år 1990). Fram till år 2030 ska utsläppen för inrikes transporter vara minst 70 procent lägre jämfört med 2010 års nivå. (Bas: 0,888 miljarder ton år 2010)
- Antalet resor i kollektivtrafiken ska fördubblas till år 2020 och kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor ska fördubblas till år 2030. (Bas: år 2006).

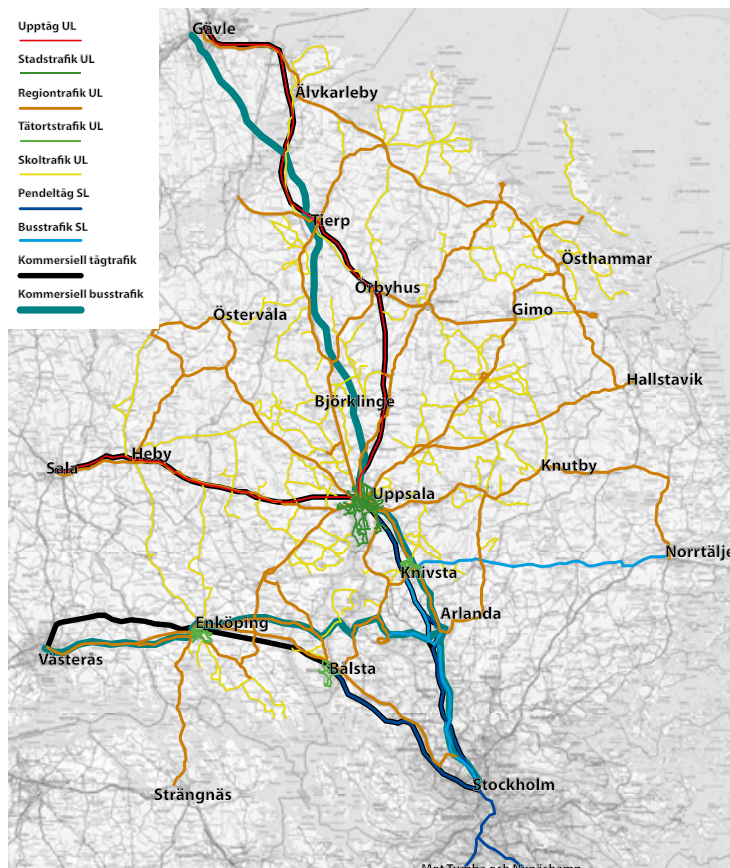

Lästips och länkar

Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

[Länk](#)

Källa: Kollektivtrafiks-försörjningsprogram Uppsala län.

Regional plan för transportinfrastrukturen, länstransportplanen, kollektivtrafiks-försörjningsprogram och regional cykelstrategi

En samordnad utveckling av bebyggelse och infrastruktur är centralt för att minska transportbehovet, skapa förutsättningar för klimatsmarta transportsätt och därigenom minska klimatpåverkan. Effektiva kommunikationer knyter samman regionen.

Länstransportplan

Region Uppsala ansvarar för att ta fram länstransportplanen för Uppsala län som huvudsakligen omfattar åtgärder i det regionala vägnätet. Regionen arbetar med en ny plan för 2018-2029 som kommer att antas i juni 2018. Den nya planen föreslår åtgärder för större namnsatta objekt i länet (bl.a. väg 55 och väg 288), samfinansiering av objekt i länet som utpekats i den nationella planen för transportsystemet, samt åtgärder av namnsatta brister i länet. Åtgärdsområdena kollektivtrafik, gång- och cykelåtgärder samt trafiksäkerhet är högt prioriterade i planen.

Trafiks-försörjningsprogram

Region Uppsala tog under 2016 fram ett nytt trafik-försörjningsprogram för kollektivtrafiken, som ska fungera som vägledande planeringsunderlag för kommuner och andra aktörer i regionen. Programmet beskriver de långsiktiga målen för kollektivtrafiken och omfattar både upphandlad och kommersiell trafik på väg och järnväg. Målen bygger på tre nyttoperspektiv – samhälle, medborgare och resenär – och är formulerade som önskvärda egenskaper för kollektivtrafiksystemet utifrån effektivitet, jämlikhet och attraktivitet. Utöver de tre långsiktiga strävandemålen kvarstår de kvantitativa målen om ett fördubblat antal kollektiva resor till år 2020 jämfört med 2006 och en fossilfri driven avtalad kollektivtrafik år 2020.

Regional cykelstrategi

Den regionala cykelstrategin är framtagen av Region Uppsala för att främja cykling i länet samt ge underlag för prioritering av cykelvägsprojekt i länstransportplanen.

Lästips och länkar

Region Uppsala om länstransportplanen:

[Länk](#)

Region Uppsala om regionala cykelstrategin:

[Länk](#)

Region Uppsala om trafik-försörjningsprogram för kollektivtrafik:

[Länk](#)

Trafikverkets information om pågående infrastrukturprojekt i Uppsala län:

[Länk](#)

Boverket om samordnad bebyggelse- och infrastrukturplanering:

[Länk](#)

Boverket om planering för ökad och säker cykling:

[Länk](#)

Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUFS

Stockholms läns landsting, tillväxt och regionplaneförvaltningen, har ansvar att enligt PBL ta fram en regional utvecklingsplan för Stockholms län, s.k. RUFS. Den gällande planen, RUFS 2010, vann laga kraft den 30 augusti 2010. Nu arbetar landstinget med en uppdaterad plan, RUFS 2050, som avses att antas i juni 2018. Denna plan har kopplingar till Uppsala län genom att den pekar ut gröna kilar och infrastrukturstråk exempelvis cykelvägnät in i Uppsala län. Mest berörda är Knivsta och Håbo kommuner samt även i viss mån Uppsala kommun.

Regional handlingsplan för livsmedelsförsörjning

Länsstyrelsen arbetar tillsammans med en rad andra aktörer med en regional handlingsplan för livsmedelsförsörjning som bygger på målen i den regionala utvecklingsstrategin, nämligen att

- produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn ska öka 20 procent fram till år 2030 (Bas 1562 mkr år 2013, mål år 2030: 1874 mkr) och
- produktionsvärdet från ekologiska livsmedel ska under samma period öka med minst 200 procent. (Bas 218 mkr år 2013, mål år 2030: 654 mkr).

Regional klimatanpassningsplan

Länsstyrelsen har tagit fram en regional klimatanpassningsplan. Viktiga åtgärder som prioriterats inom området samhällsbyggnad är bl.a. att inventera vilka samhällsviktiga funktioner som ligger i riskzonen för förändrade vattenflöden, översvämning. Kunskapen om mångfunktionella ytor har också setts som viktig att sprida m.m.

Regional klimat- och energistrategi

Länsstyrelsen arbetar med en ny klimat- och energistrategi för Uppsala län tillsammans med Region Uppsala och kommunerna i länet. I den gällande strategin från 2011 lyfts samhällsplaneringen fram som ett viktigt verktyg att minska klimatpåverkan och energianvändningen, men också för att planera för ett samhälle som är robust mot klimatförändringarna. I strategin ingår bl.a. att arbeta för energismart trafikplanering och transportsystem med prioritering av gång-, cykel- och kollektivtrafik. Läs mer i strategin.

Handlingsplan för miljö kvalitetsmålen

Länsstyrelsen arbetar med en regional handlingsplan för miljö kvalitetsmålen. Under 2018 kommer fokus att vara på klimat och energi.

Lästips och länkar

Regional utvecklingsplan för Stockholms län:

Länk

Regional klimat-
anpassningsplan del 1:

Ladda ner

Åtgärder del 2:

Ladda ner

Gällande klimat- och
energistrategi (2011):

Ladda ner

Riksintresssystemet

Allmänt

God hushållning med mark- och vattenområden är centralt i planeringen, liksom att mark och vatten ska användas för de ändamål som området är mest lämpat för med beaktande av beskaffenhet, läge och vilka behov som finns.

Syftet med riksintressen är att i den fysiska planeringen, samt i mål och prövningar, ta hänsyn till värden och egenskaper som kan vara av nationellt intresse. I 3 kap. MB finns grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden av betydelse för vissa allmänna intressen. I 4 kap. MB finns vissa av riksdagen beslutade geografiskt angivna riksintresseområden. Notera att för alla områden av riksintressen kan även åtgärder utanför områdena ha en påverkan på riksintressena. En beskrivning av ett riksintresse ska fungera vägledande i en planeringssituation.

Riksintresssystemet, med avseende på 3 kap. MB, har utretts i den så kallade riksintresseutredningen, SOU 2015:99. I SOU:n finns beskrivningar och förtydliganden som kan underlätta förståelsen för riksintresseutredningen samt tillämpningen. Utredningen har hittills inte lett till några omfattande ändringar av riksintresssystemet och innehållet i 3 kap respektive 4 kap MB.

Områden av riksintresse enligt 3 kap. MB

De riksintresseanspråk som kan ställas finns angivna i 3 kap MB och kan gälla både bevarandebestämmelser och exploateringsbestämmelser. I kapitlet anges bara allmänt de ändamål, till exempel naturvård eller kommunikationsanläggning, som gör att ett område kan vara av riksintresse. Statliga myndigheter med ansvar för olika sektorer har fått i uppgift att för sina respektive sektorer utpeka geografiska områden som myndigheterna anser rymmer värden, funktioner eller framtida exploateringsvärden av riksintresse. Hur ansvaret är fördelat mellan de olika myndigheterna framgår av förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. Syftet är att hävda riksintressena i den fysiska planeringen.

Till varje riksintresseområde ska det höra en värdebeskrivning, som beskriver värdena eller funktionen och ibland anger vad som påtagligt kan skada dessa.

Riksintressen enligt 4 kap. MB

I 4 kapitel MB finns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa geografiskt angivna områden. Områdena pekades ut i början på 1970-talet inom den så kallade fysiska riksplaneringen som bedrevs fram till början av 1980-talet i ett samspel mellan riksdag, regering, länsstyrelser och kommuner. Riksplaneringen handlade om att se långsiktigt på anspråken och konflikter samt att dra upp riktlinjer för hushållningen med naturresurserna. Riktlinjerna formulerades för att hushålla med värdefulla resurser och områden som var utsatta för starkt exploateringstryck.

De områden som anges är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Bestämmelserna har främst bevarandekaraktär.

Lästips och länkar

Riksintresseutredningen:

[Länk](#)

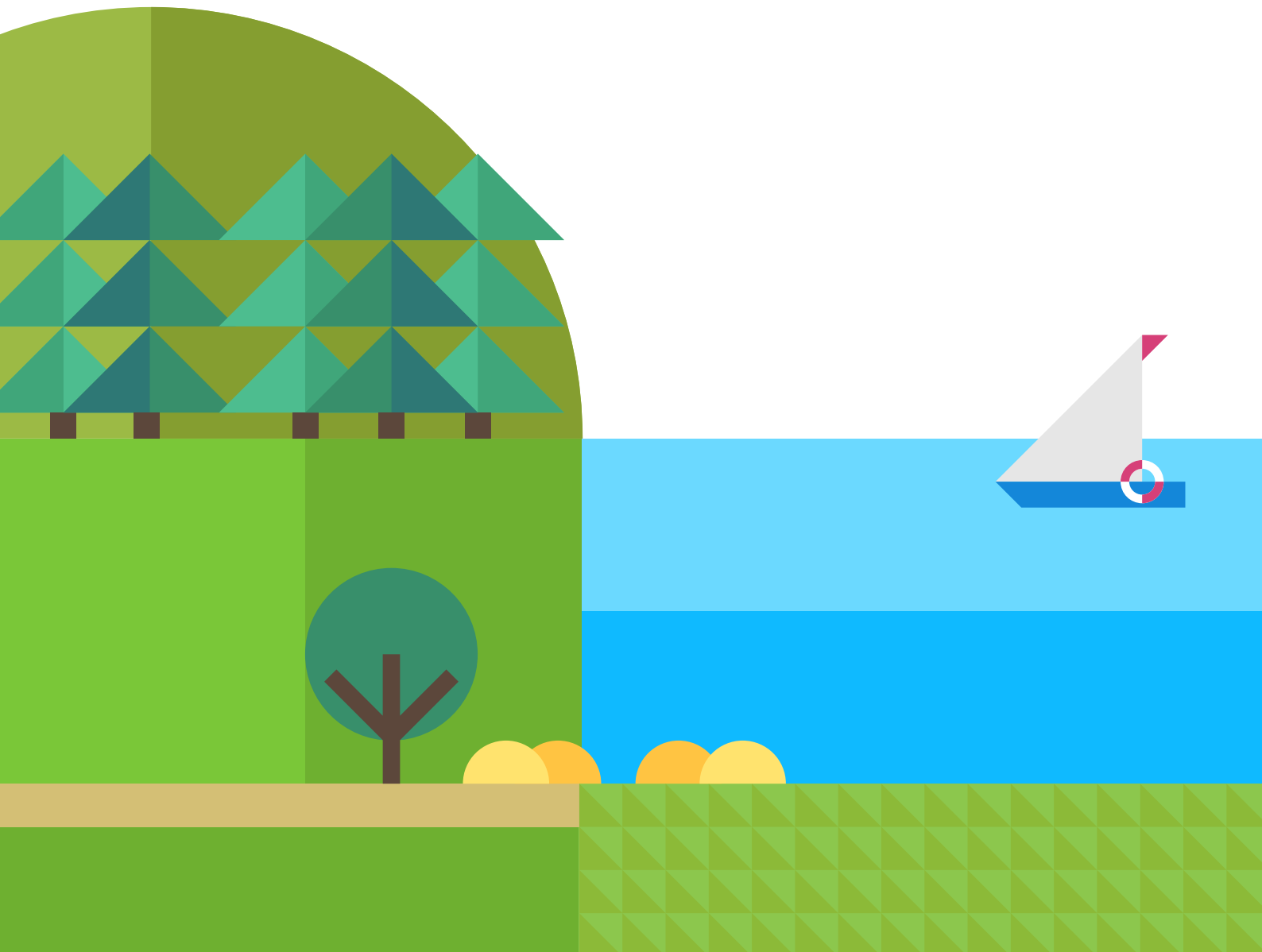
Lästips och länkar

Förordningen om hushållning med mark- och vattenområden:

[Länk](#)

Sammanfattning om riksintressen och översiktsplanering

- Kommunerna ska i sin översiktsplan redovisa aktuella riksintressen samt redogöra för hur dessa tillgodoses vid beslut om mark- och vattenanvändning. Dessa kan tillgodoses exempelvis genom riktlinjer i översiktsplanen som underlättar detaljplanering och lovgivning.
- I det fall något riksintresse kan komma att direkt påverkas av översiktsplanens förslag till förändrad mark- och vattenanvändning ska kommunen redogöra för hur påverkan kan förhindras eller minimeras.
- Om kommunen anser att ett område eller en del av ett område har förlorat sitt värde och därmed inte är av riksintresse bör detta framgå av översiktsplanen. Ställningstagandet ska motiveras.
- Om Länsstyrelsen inte är överens med kommunen om hur ett riksintresse tillgodoses i översiktsplanen kommer det att framgå av Länsstyrelsens granskningsyttrande och ska framgå av den antagna översiktsplanen.
- Länsstyrelsen för gärna tidiga dialoger om markanvändning i översiktsplaner, värden eller egenskaper av intresse samt närmare avgränsningar av områden av riksintressen.

Områden av riksintresse enligt 3 kap. MB – särskilda markanvändningsintressen

Yrkesfiske

Ansvarig myndighet: Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Senaste beslut: 2006-02-28 (av Fiskeriverket innan HaV bildades)

Områden av riksintresse för yrkesfiske pekades ut första gången 1986. Områdena reviderades 1991. Sedan dess har svenskt fiske genomgått stora förändringar. En förnyad översyn av de utpekade områdena resulterade 2006 i att riksintresseområdena återigen reviderades och nya riksintressen pekades ut enligt bestämmelser i miljöbalken.

I länet har fyra områden i vatten pekats ut som riksintresseområden för yrkesfiske. Av dessa fyra områden är två fångstområden för lax, sik, strömming och andra sötvattensarter i havet:

- Storfjärden, Gävlebukten och Lövstabukten i Tierps kommun (lax, sik, strömming och andra sötvattensarter)
- skärgården vid Öregrund och Östhammar i Östhammars kommun

Även Mälaren är ett fångstområde av riksintresse. Alla kommuner med kust mot Mälaren berörs.

På land har hamnen i Öregrund pekats ut som riksintresse för yrkesfiske.

Områden utanför de utpekade riksintresseområdena kan ha en påverkan på värdena inom riksintresseområdet. Exempelvis är grunda områden i kustområdena av stor betydelse för fiskreproduktionen.

Naturvård

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket
Senaste beslut: 2006

Områden som är av riksintresse för naturvård pekas ut av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten med hjälp av länsstyrelserna. I Sverige finns 1999 områden som Naturvårdsverket har bedömt vara av riksintresse för naturvården. I Uppsala län finns 101 områden av riksintresse för naturvården.

Riksintresseområdena ska representera huvuddragen i svensk natur samt visa på landskapets utveckling och naturens mångfald ur ett nationellt perspektiv. Ett område kan vara av riksintresse för naturvården om det särskilt belyser viktiga skeden av natur- och kulturlandskapets utveckling eller är ostört och inrymmer en stor mångfald av naturtyper. Det kan även vara av särskilt stort intresse för att det hyser unika och hotade eller sårbara

3 kap. 5 § andra stycket MB

Områden som är av riksintresse för yrkesfiske ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Lästips och länkar

HaVs webbplats.
Områden av riksintresse för yrkesfiske:

[Länk](#)

3 kap. 6 § andra stycket MB

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

naturtyper eller arter, t.ex. ett rikt fågelliv, en ovanlig flora eller en kombination av egenskaper som gör området värdefullt för förståelsen av naturen. Naturvårdens och friluftslivets områden av riksintresse sammanfaller ofta till stora delar.

För att kunna bedöma om en planerad åtgärd kommer att medföra en påtaglig skada på naturmiljön i ett område av riksintresse enligt 3 kap. 6 § MB, behövs kunskap om de värden som ligger till grund för urvalet. För varje utpekade område har Länsstyrelsen ett så kallat registerblad som innehåller värdeomdömen och preciserar förutsättningarna för att bevara de riksintressanta värdena i området.

För att bedöma om och hur en åtgärd kan skada naturmiljön ska flera olika faktorer beaktas. Typen och omfattningen av ett ingrepp och områdets känslighet avgör hur värdena påverkas. Genom att analysera hur känsligt och sårbart ett område är och vilken återhämtningsförmåga ett område har eller hur stor påverkan ett område tål kan man bedöma var, när och på vilket sätt en skada kan uppstå.

Kulturmiljövård

Uppsala läns kulturhistoria har resulterat i ett stort antal betydelsefulla objekt och miljöer, av relevans både ur ett rikspolitiskt och ett regionalt perspektiv.

I länet finns sammanlagt 64 områden av riksintresse för kulturmiljövården. Att ett område är av riksintresse innebär att det bedöms ha så höga kulturvärden att det är av nationell betydelse, och kan berätta något om Sverige och dess historiska utveckling och framväxt. I riksintresseområdena finns exempelvis viktiga kulturmiljöer i Uppsala län såsom bronsålderns hällristningsområden i Boglösa i Enköpings kommun och fornlämningsområdet i Gamla Uppsala med storthögar och gravfält men även betydelsefulla stenåldersmiljöer. Vidare finns intressanta kyrkomiljöer, stadsmiljöer och lantbrukets kulturmiljöer med odlingslandskap och byar runt om i länet. Det finns också slotts- och herrgårdsanläggningar, och många exempel på järnhanteringsmiljöer med gruvor, masugnar och järnbruk.

Riksantikvarieämbetet har tagit fram en handbok om ”Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § MB”. Handboken ska bidra till en mer ändamålsenlig tillämpning av kulturmiljövårdens riksintressen och en ökad samsyn mellan berörda aktörer.

Översyn av riksintressen för kulturmiljövården i Uppsala län

Länsstyrelsen i Uppsala län arbetar med en översyn av områden i länet som klassats som riksintresse för kulturmiljövården. Syftet är att aktualisera och uppdatera motiv- och värdetexter samt att se över gränsdragningarna. För närvarande är översynen av riksintresseområdena färdig i Uppsala kommun, och riksintresseområdena i Håbo och Knivsta kommuner genomgår en slutlig redigeringsomgång. Översynen av riksintresseområdena i Enköpings kommun kommer att färdigställas under 2018.

Lästips och länkar

Riksintresse för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsverkets handbok 2005:5:

Ladda ner

Lästips och länkar

Riksintresseområden för kulturmiljövården i Uppsala län:

Länk

Riksantikvarieämbetets webbplats om riksintresse för kulturmiljövården:

Länk

Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § MB

Ladda ner

Friluftsliv

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten
Senaste beslut: feb. 2017

I länet finns sex områden av riksintresse för friluftslivet. Dessa har pekats ut av Naturvårdsverket och HaV 2016 och 2017 efter en översyn som påbörjades 2013. I propositionen Framtidens friluftsliv (Prop. 2009/10:238) anges att det är av stor vikt att utpekade riksintresseområden har god aktualitet och att områdena är viktiga för många människor samt att de kan nyttjas ofta och mycket. Översynen av vilka områden som skulle kunna vara av riksintresse för friluftslivet gjordes utifrån kriterier framtagna av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten gemensamt, som sedan fattat beslut. För Uppsala län är följande områden utpekade:

- Nedre Dalälven och Billudden (Heby, Tierp och Älvkarleby kommuner)
- Flororna och Finnsjön (Tierp och Östhammars kommuner)
- Öregrunds och Gräsö skärgård (Östhammars kommun)
- Hjälstaviken (Enköping och Håbo kommuner)
- Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån (Enköping, Håbo, Uppsala och Knivsta kommuner)
- Södra Mälaren (Enköpings, och Håbo kommuner)

Värdefulla ämnen och material

Ansvarig myndighet: Statens geologiska undersökning (SGU)
Senaste beslut: februari 2014

SGU har pekat ut två områden av riksintresse för värdefulla ämnen och material i länet. Kriterierna som använts är att:

1. ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov,
2. ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper, och
3. området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Alla ovanstående kriterier ska vara uppfyllda. Kriterierna har sin utgångspunkt i förarbetena till hushållningsförordningen. Tidigare utpekande riksintressen gäller fortfarande, men kommer successivt att ses över.

I Uppsala län finns två områden av riksintressen för värdefulla ämnen eller material, nämligen

- Dannemora för järnmalm, sulfidmalm, som är mineraliskt ämne enligt mineral-lagen (Östhammars kommun)
- Banmossen för wollastonit, som används i keramisk industri (Heby kommun)

Industriell produktion

Ansvarig myndighet: Tillväxtverket
Senaste beslut: -----

I Uppsala län finns inga områden av riksintresse för industriell produktion. Tillväxtverket är den myndighet som pekar ut områden av riksintresse för anläggningar för industriell produktion.

Lästips och länkar

Riksintresse för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsverkets handbok 2005:5:

Ladda ner

3 kap. 7 § MB

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa

Lästips och länkar

SGU:s hemsida: riksintressen för värdefulla ämnen och material:

Länk

Lästips och länkar

Tillväxtverkets webbplats:

Länk

Energiproduktion, anläggningar

Ansvarig myndighet: Energimyndigheten
Senaste beslut: december 1994

Områden som är särskilt lämpliga för anläggningar för storskalig energiproduktion har pekats ut som områden av riksintresse. I Uppsala län är endast Forsmarks kärnkraftverk utpekade. Energimyndigheten arbetar med en översyn av de områden som pekats ut som riksintressen för anläggningar för energiproduktion. Området vid Forsmark föreslås även fortsättningsvis vara utpekade som riksintresse.

Lästips och länkar

Information på Energi-
myndighetens webbplats:

[Länk](#)

Beslut:

[Ladda ner](#)

Beslutslista:

[Ladda ner](#)

3 kap. 8 § andra stycket MB

Områden som är av riksintresse för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vatten-försörjning eller avfallshantering skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Energiproduktion, vindbruk

Ansvarig myndighet: Energimyndigheten
Senaste beslut: december 2013 (land), hav 2015

Områden som är särskilt lämpliga, ur ett nationellt perspektiv, för energiproduktion, vindkraft, har pekats ut som riksintressen. Energimyndigheten anger dessutom att områdena behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion. I huvudkriterierna för områden på land ingår vindförutsättningar, områdets storlek samt att avståndet till bebyggelse (hus och kyrkor) ska vara mer än 800 meter. Undantagna områden på land är bl.a. Natura 2000-områden, riksintresse obruten kust, natur- och kulturresevat.

Riksintresseområden finns både på land och till havs. I länet finns tre områden på land utpekade, nämligen vid Forsmark i Östhammars kommun, Strömsberg i Tierps kommun samt västra delen av Hållnäsälven i Tierps kommun.

I havet är två områden utpekade, nämligen Camps grund och Finngrundets, östra och västra bankar. Finngrundet ligger helt inom havsplanen för Bottniska viken, liksom östra delarna av Camps grund, se vidare i avsnitt om havsplanering. Dessa områden är utpekade tidigare än de på land och med utgångspunkt i andra kriterier där överlappar därför med bl.a. N2000-områden.

Lästips och länkar

Energimyndighetens
webbplats:

[Länk](#)

Beslut om områden av
riksintresse:

[Ladda ner](#)

Vindbrukskollen:

[Länk](#)

Energiproduktion, vattenkraft

Ansvarig myndighet: Energimyndigheten
Senaste beslut: Arbete pågår

För närvarande finns inga beslutade områden av riksintressen för energiproduktion, vattenkraft, i länet. Energimyndigheten har tagit fram kriterier samt underlag för anläggningar som kan vara av riksintresse. Samråd kommer att ske under våren 2018. Under samrådstiden kommer Länsstyrelsen samråda med kommunerna. Det är främst kommunerna vid Dalälven som berörs.

Lästips och länkar

Länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs och Uppsala län har i samverkan med vattenkraftsbranschen påbörjat ett arbete med att prioritera vilka miljöåtgärder vid Dalälvens vattenkraftverk och dammar som ger störst miljönytta. Utgångspunkten är att påverkan på energisystemet ska bli så liten som möjligt. Här har två beskrivningar av Dalälvens vattenkraftssystem tagits fram, kulturvärden vid större kraftverk och särskilt värdefulla naturvärden som påverkas av vattenkraften.

Länk

Eldistribution

Ansvarig myndighet: Energimyndigheten
Senaste beslut: Arbete pågår

I Uppsala län finns inga utpekade riksintresseområden för eldistribution, men Energi-myndigheten arbetar med en översyn. Eldistribution sker genom tre olika typer av elnät – stamnät, regionnät och lokalnät. Svenska kraftnät är ansvarig för stamnätet 220–400 kW.

Lästips och länkar

Information på Energi-myndighetens webbplats:

Länk

Svenska kraftnäts information om elnät i fysisk planering (2015):

Ladda ner

Kommunikationer

Ansvarig myndighet: Trafikverket (TrV)
Senaste beslut: 2013, senast uppdaterad 2017

Trafikverket beslutar om vilka områden som är av riksintresse för kommunikationer d.v.s. för alla trafikslagens anläggningar, enligt 3 kap 8 § MB. De utpekade riksintressena uppdateras en gång per år för att materialet ska hållas så korrekt som möjligt. Den senaste uppdateringen gjordes i februari 2017.

Trafikverket arbetar med en översyn av kriterierna för utpekande av riksintressen. Förslaget har remitterats till Länsstyrelsen under hösten 2017.

I Uppsala län är vissa vägar, järnvägar, stationer, terminaler, flygplatser, hamnar och farleder utpekade som riksintressen. Områden där det planeras för något trafikslag, men som inte verkställts kan också bli utpekade som riksintressen. På Trafikverkets webbplats finns tabeller över riksintresseområdena, kartmaterial, nedladdningsbara shapefiler samt en WMS-tjänst. Där finns även funktionsbeskrivningar för de utpekade anläggningarna.

Ostkustbanan mellan Stockholm och Uppsala är enligt beslut TRV2013/10869 en järnväg av riksintresse. Ostkustbanan, delen Solna-Uppsala, är en sträcka med högt kapacitetsutnyttjande som nyttjas för både arbetspendling, långväga trafik och godstrafik. Trafikverket tog fram riksintresseprecisering för Ostkustbanan, delen Solna-Uppsala 2016. Riksintressepreciseringen redovisar influensområde för Ostkustbanan, delen Solna-Uppsala, och framtida markanvändningsbehov för att säkerställa möjligheten att utöka kapaciteten med ytterligare två spår längs sträckan. Riksintressepreciseringen utgör ett underlag i tidigt skede för kommunernas fysiska planering och även stöd vid tillståndsprövning. Den är också ett underlag för Länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län och övriga myndigheter, likaså för Trafikverkets handläggare, när riksintresset ska bevakas. Rapporten har tagits fram i samråd med Länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län.

Väg

Både E4 och E18 ingår i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse för långväga transporter av såväl gods som personer. Väg E18 är en väst-östlig förbindelse som förbinder Stockholm med Oslo och berör Enköpings och Håbo kommuner.

Väg 291 och del av väg 76 ansluter till Gävle hamn-Karskär som är utpekad som riksintresse. Vägen är rekommenderad färdväg från E4.

Både Väg 288/292 och väg 77, utgör en anslutning till en utpekad hamn av riksintresse, Harghamn respektive Kapellskär.

Både väg 55 och väg 77 utgör förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Väg 55 ingår i det regionala vägnätet och förbinder Norrköping med Uppsala. Väg 72 ingår i det regionala vägnätet och är en del av förbindelsen mellan Borlänge/Falun och Uppsala.

Väg 56 och till största delen av väg 70 ingår i det nationella stamvägnätet som Riksdagen fastställt varför dessa vägar är av särskild nationell betydelse. Väg 56 är en viktigt nord-sydlig förbindelse mellan Gävle, Mälardalen och Norrköping. Väg 70 är viktig för transporter från Stockholm till Dalarna och södra fjällen.

Väg 600 utgör en anslutning till en utpekad flygplats av riksintresse, Uppsala flygplats.

3 kap. 8 § andra stycket MB

Områden som är av riksintresse för anläggningar för kommunikationer (trafikslagen) ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

Trafikverkets ansvar avser anläggningar för trafikslagen väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

Lästips och länkar

Mer information och utpekade riksintressen för kommunikationer:

[Länk](#)

Mer information om riksintresseprecisering Ostkustbanan:

[Ladda ner](#)

Järnväg

Ostkustbanan ingår i TEN-T nätet och det strategiska godsnätet. Banan sträcker sig mellan Stockholm och Sundsvall och är av stor vikt för både person- och godstransport. Uppsala bangård med terminal är även av riksintresse. Två nya stationer för resandebyte planeras på sikt längs med Ostkustbanan, en i Uppsala södra och en i Alsike.

Dalabanan är av en nationell betydelse och sträcker sig mellan Uppsala och Mora.

Hargshamnbanan ansluter till hamnen Hargs hamn som är utpekad som riksintresse, varför sträckan mellan Örbyhus-Hallstavik är av riksintresse. Banan kopplas ihop med Ostkustbanan i Örbyhus.

Mälarbanan går från Stockholm, norr om Mälaren, via Västerås till Örebro. Banan är av nationell betydelse och trafikerad av både person- och godstrafik, från Bålsta mot Stockholm även av pendeltåg.

Uppsala terminal är lokaliserad till ett läge med goda anslutningar till det övergripande spår- och vägnätet.

Luftfart

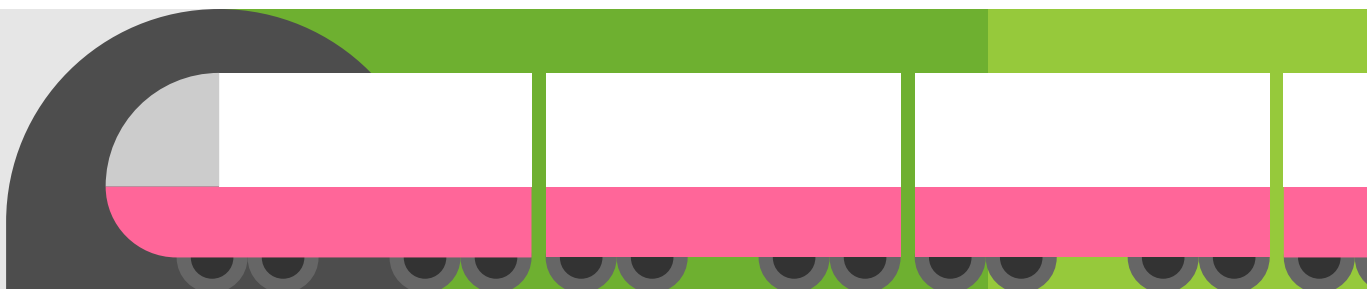
I Uppsala län är Uppsala/Ärna flygplats utpekad som riksintresse för luftfart. Behovet av flygplatskapacitet för att säkerställa framtida utveckling av utrikestrafiken i Mälardalen motiverar att flygplatsen är ett utpekad riksintresse.

I angränsande län finns flygplatser utpekade som riksintresse för luftfart, där hänsyn behöver tas även i Uppsala län, på grund av bullerpåverkan och/eller MSA-områden. Det gäller:

- Arlanda flygplats (berör Enköpings, Håbo, Knivsta, Uppsala kommuner)
- Västerås flygplats (berör Enköpings, Heby, Håbo, Knivsta och Uppsala kommuner)

Sjöfart

Både hamnar och farleder kan utgöra riksintresse för sjöfart. Forsmark och Hargs hamn är två utpekade hamnar av riksintresse i Uppsala län. Inom Uppsala län återfinns även några farleder av riksintresse. Längs med kusten går ett större farledsstråk för kusttrafik (farled 54) och ett förbi Öregrundsgrepen (farled 591) som är en kustled. Dessa grenar ut sig och går bl.a. in i Skutskärs hamn (farled 6211), Hargshamn (farled 571), Forsmark (farled 594). I Mälaren går ett annat större farledsstråk som ingår i TEN-T A nätet Mälaren (farled 901). Inom Uppsala län går den in i Bålsta (farled 925) och förbi Arnöfjärden som är en kustled (902).

Anläggningar för dricksvattenförsörjning

Ansvarig myndighet: Havs- och vattenmyndigheten
Senaste beslut: 2016-09-16

Anläggningar för dricksvattenförsörjning kan pekas ut som riksintresse om de uppfyller vissa kriterier. I länet är det i dagsläget endast Uppsalaåsens anläggningar med dricksvattenförsörjningen till Uppsala stad som uppfyller kriterierna. Dessa anläggningar används av många människor, har stor kapacitet och god kvalitet, liten risk att påverkas av klimatförändringar och behövs för framtida användning. Till det utpekade området finns en värdebeskrivning för anläggningen, motiv till utpekandet, markanspråk, åtgärder som kan försvåra nyttjandet av anläggningen samt en beskrivning av den vattentäkt som är knuten till anläggningen och de risker och hot som kan påverka den vattentäkten. Av HaV:s beslut om riksintresse framgår att vattenresursen är en förutsättning för riksintressets långsiktiga utnyttjande. Det är Uppsala och Tierps kommuner som främst berörs av det utpekade riksintresset. Värdebeskrivningen har skickats ut till berörda kommuner. Kontakta Länsstyrelsen för att ta del av den.

Lästips och länkar

Information på
HaVs webbplats:

[Länk](#)

Anläggningar för avfallshantering

Ansvarig myndighet: Strålsäkerhetsmyndigheten och Naturvårdsverket
Senaste beslut: 2004-12-02 (beslutet fattat av Statens kärnkraftinspektion, som var en föregångare till Strålsäkerhetsmyndigheten)

Områden som är särskilt lämpliga för anläggningar för avfallshantering kan pekas ut som områden av riksintresse. I Uppsala län är ett område vid Forsmark i Östhammars kommun utpekat som riksintresse för anläggning för avfallshantering, för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall.

Totalförsvaret

Ansvarig myndighet: Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Senaste beslut: 2017-11-30

Områden av riksintresse för totalförsvarets militära del pekas ut av Försvarsmakten. Riksintressen för totalförsvarets militära del omfattar dels riksintressen som kan redovisas öppet och dels riksintressen som med hänsyn till försvarssekretesskäl inte kan redovisas öppet.

Försvarsmakten redovisar riksintressen, och även övriga intressen för totalförsvarets militära del, i en riksintressekatalog. Här redovisas även influensområden runt riksintresseområdena. Inom influensområden finns risk för att tillkommande bebyggelse eller anläggningar innebär påtaglig skada på riksintresset. Försvarsmakten arbetar löpande med översyn av de beslutade riksintresseanspråken.

I Uppsala län finns fyra områden av riksintresse för totalförsvarets militära del som redovisas öppet. Dessa områden är:

- Enköpings övningsfält med skjutbanor (Enköpings kommun)
- Marma skjutfält (Älvkarleby kommun, med influensområde även i Tierps kommun)
- Veckholms skjutfält (Enköpings kommun, med influensområde även i Håbo kommun)
- Uppsala övningsflygplats (Uppsala kommun, stoppområde för höga objekt berör även Enköpings, Heby, Håbo, Knivsta och Östhammars kommuner. MSA-område berör samtliga länets kommuner utom Älvkarleby.)

I angränsande län, men där hänsyn behöver tas i Uppsala län, finns två anläggningar med väderadar av riksintresse för totalförsvaret:

- Arlanda (berör Håbo, Knivsta och Uppsala kommuner)
- Håtuna (berör Enköpings, Håbo, Knivsta och Uppsala kommuner)

De anläggningar av riksintresse för totalförsvarets militära del som inte kan redovisas öppet är bland annat anläggningar för signalspaning, underrättelser och kommunikation. För att Försvarsmakten ska kunna bevaka riksintressena som inte kan redovisas öppet geografiskt är det av stor vikt att Försvarsmakten får alla ärenden avseende höga objekt på remiss. Utanför sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd på över 20 meter definierade som höga objekt. Inom sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd över 45 meter definierade som höga objekt.

Tänk på att

- De öppet redovisade riksintresseområdena för totalförsvarets militära del, samt deras influensområden ska redovisas i översiktsplanen.
- Beskriv att det finns riksintresseområden som inte kan redovisas öppet, och att
- samråd krävs med bl.a. Försvarsmakten angående höga objekt, se avsnitt om höga objekt.

MSB arbetar med att se över bedömningen av behov att identifiera mark- eller vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila delar. Detta arbete beräknas att vara färdigt under år 2019.

Lästips och länkar

Information på Försvarsmaktens webbplats:

Länk

Länk till riksintressekatalogen för Uppsala län:

Ladda ner

Information på MSBs webbplats:

Länk

Riksintressen enligt 4 kap. MB – geografiskt utpekade

Allmänt

I 4 kap. MB återfinns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Områdena är i sin helhet av riksintresse och är angivna med geografiska namn direkt i lagtexten. Bestämmelsen i 4 kap. 1 § MB gäller för samtliga angivna områden. Därutöver finns ytterligare bestämmelser för de olika områdena i respektive paragraf.

4 kap. 2 § MB – Områden av riksintresse där turismens och friluftslivets intressen ska beaktas

I Uppsala län är Dalälven samt Mälaren med öar och strandområden utpekade som områden av riksintresse enligt 4 kap 2 § MB.

Dalälven

Dalälven från Avesta till Skutskär, ett område ofta kallat Nedre Dalälven, är i sin helhet av riksintresse. De fyra berörda länsstyrelserna i Dalarnas, Västmanlands, Gävleborgs och Uppsala län har tillsammans tagit fram en avgränsning av området och ett planeringsunderlag för riksintresseområdet med en samlad beskrivning av natur- och kulturvärdena.

Länk till planeringsunderlaget – Nedre Dalälven – ett planeringsunderlag och en samlad beskrivning av natur- och kulturvärdena i ett område av riksintresse. 2000.

Länk

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

4 kap. 1 § MB

De områden som anges i 4 kap. MB 2–8 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om 1. det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och 2. det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i första stycket 2 och i 2–6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

4 kap. 2 § MB

Inom de utpekade områdena skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Enligt 4 kap. 1 § MB får bestämmelserna inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Som tätort räknas, enligt SCB (2016), en ort med mer än 200 personer. Tätorter inom eller i anslutning till riksintresseområdet är: Söderfors, Marma, Skutskär, Älvkarleby, Älvkarleö och Mehedeby.

Tänk på att

I översiktsplanen bör kommunerna ta fram riktlinjer för hur riksintresset ska tillgodoses.

Exempel på konkreta frågor som underlaget påpekar är angelägna att behandla i översiktsplaner – kommuntäckande eller fördjupningar – som berör Nedre Dalälven kan sammanfattas på följande sätt:

- Vilken sorts turism respektive friluftsliv är rimligt att utveckla i Nedre Dalälven?
- Var kan turismen respektive friluftslivet utvecklas och vilka områden bör undvikas?
- Hur ser de kortsiktiga och långsiktiga anspråken ut?
- Var finns de värdefullaste natur- och kulturlandskapen?
- Vilka åtgärder behövs för att vidmakthålla/ utveckla naturen och kulturen?
- Vilka åtgärder och geografiska områden ska prioriteras?

Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden är som helhet av riksintresse enligt ovan nämnda paragraf. I området finns stora kultur- och naturvärden, och området har stor betydelse för friluftsliv och turism. Stora delar av området är även utpekade som riksintresse enligt 3 kap 6 § MB, det vill säga för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv.

Mälarlandskapet utgör ett starkt kulturpräglad landskap, där den stora variationsrikedomen gör att landskapet som helhet får mycket stora värden. Landskapet är präglad av mänsklig verksamhet sedan lång tid tillbaka. Detta syns idag i landskapet i form av exempelvis herrgårdsmiljöer, åkerlandskap och artrika betesmarker. Mälaren var historiskt sett en viktig kommunikationsled, vilket medförde att den tidens viktiga bebyggelse, exempelvis herrgårdar och kyrkor, orienterades mot Mälaren.

Herrgårdslandskapet innehåller förutom kulturvärden även höga naturvärden i form av bland annat en rik förekomst av gamla, grova ädellövträd i alléer och parker men även i skogsmark. Höga naturvärden är också kopplade till de breda vassområden, sankängar och våtmarker som finns vid delar av Mälarens stränder, vilket ger förutsättningar för ett rikt fågelliv.

Sammantaget ger områdets höga natur- och kulturvärden goda förutsättningar för friluftsliv och turism. I området finns ett rikt friluftsliv, men också en potential att ytterligare utveckla turismen och friluftslivet.

Enligt 4 kap. 1 § MB får bestämmelserna inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter* eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Tätorter inom eller i anslutning till riksintresseområdet är: Bredsand, Haga, Örsundsbro, Bålsta, Råby, Hägeby och Vreta, Krägga, Slottsskogen, Söderskogen, Uppsala, Vårdsätra, Ytternäs och Vreta.

**Som tätort räknas, enligt SCB (2016), en ort med mer än 200 personer.*

Tänk på att

- I översiktsplanen ska kommunerna ta fram riktlinjer för hur riksintresset ska tillgodoses, och hantera kumulativa effekter av bebyggelseutvecklingen. Även en långsam bebyggelseutveckling kan på sikt få stor inverkan på riksintressets värden.
- Länsstyrelsen anser generellt, utifrån bestämmelserna i miljöbalkens fjärde kapitel, att sammanhållna och idag orörda markområden inte bör exploateras och att ny bebyggelse bör tillkomma som komplettering till befintliga bebyggelsestrukturer. Även vid kompletteringar ska hänsyn tas till värdekärnor och natur- och kulturvärden samt rörliga friluftslivets behov.

4 kap. 4 § MB, Östhammarskusten

Kusten och skärgården i Östhammars kommun är utpekad som riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB, så kallad högexploaterad kust.

Genom den fysiska riksplaneringen i början av 1970-talet avgränsades riksintresset för högexploaterad kust. Avgränsningen inåt land följer i stort sett väg 76.

Länsstyrelsen håller på att ta fram ett planeringsunderlag som redovisar bakgrunden till riksintresset, värdekärnorna samt anger en beskrivning av hur den befintliga avgränsningen har gjorts. Planeringsunderlaget kommer att redovisas vid nästa uppdatering av sammanställningen.

Även här gäller att utvecklingen i tätorter inte får hindras av bestämmelserna i 4 kap. 4 § MB. Som tätort räknas, enligt SCB (2016), en ort med mer än 200 personer. I Östhammars kommun är dessa: Östhammar, Öregrund och Hargshamn.

Tänk på att

- I översiktsplanen ska kommunerna ta fram riktlinjer för hur riksintresset ska tillgodoses, och hantera kumulativa effekter av bebyggelseutvecklingen. Även en långsam bebyggelseutveckling kan på sikt få stor inverkan på riksintressets värden.
- Länsstyrelsen anser generellt, utifrån bestämmelserna i 4 kap MB, att sammanhållna och idag orörda markområden inte bör exploateras och att ny bebyggelse bör tillkomma som komplettering till befintliga bebyggelsestrukturer. Även vid kompletteringar ska hänsyn tas till värdekärnor och natur- och kulturvärden samt rörliga friluftslivets behov.

4 kap. 6 MB, Vattendrag

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning *för kraftändamål* får inte utföras i Dalälven nedströms Näs bruk i Dalarnas län, vilket innebär att hela älvsträckan i Uppsala län genom Heby, Tierp och Älvkarleby kommuner berörs. Detta gäller inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Se även avsnitt om riksintresse, energiproduktion, vattenkraft.

Länsstyrelsen gör bedömningen att överledning av vatten för dricksvattenändamål inte berör det här riksintresset.

Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt två EU-direktiv, **art- och habitatdirektivet** respektive **fågeldirektivet**. Det är de områden som har de högsta naturvärdena och som på bästa sätt bidrar till nätverket som ska bli Natura 2000-områden. Det är länsstyrelserna som ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden till Regeringen. Slutligen fattar EU-kommissionen beslut om vilka områden som ska utpekas. Enligt 4 kap. MB är alla Natura 2000-områdena av riksintresse. Det innebär, till skillnad från naturreservat, att åtgärder som planeras utanför det skyddade området kan kräva tillstånd, se mer nedan.

Art- och habitatdirektivet:

[Länk](#)

Fågeldirektivet:

[Länk](#)

Det är viktigt att det redan tidigt i planeringen görs bedömningar av vad den planerade markanvändningen kan komma att innebära. Detta gäller särskilt med hänsyn till Habitatdirektivets krav om att bedömningen också skall omfatta hur den planerade verksamheten i kombination med andra planer och projekt kan få konsekvenser för ett Natura 2000 område.

4 kap. 4 § MB

Inom kustområdena...från Arkösund till Forsmark,... får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 samt 4 a § 1-6, 9 och 10 komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§. Lag (2005:571).

19 § Förordningen om områdesskydd (1998:1252):

"Myndigheter som meddelar ett beslut som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken skall särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området. Innan ett sådant beslut meddelas, skall myndigheten ha gjort en bedömning av beslutets konsekvenser för det ifrågasvarande naturområdet. Bedömningen skall avse de förhållanden som anges i 16 §. Förordning (2001:449)

Om det finns risk för att åtgärden på ett betydande sätt påverkar områdets arter och naturtyper ska tillstånd sökas (7 kap. 27, 28 och 28a §§) hos Länsstyrelsen. Även verksamheter som bedrivs utanför Natura 2000-området kan kräva tillstånd om verksamheten bedöms ha påverkan av betydelse på områdets arter och naturtyper. Exempel på åtgärder utanför Natura 2000-områden som kan kräva tillstånd är avverkning av träd, byggnationer och annat som kan störa fågellivet, arbeten och förändringar uppström eller nedströms i vattendrag, åtgärder som försämrar spridningsmöjligheter mellan N2000-områden.

I Uppsala län finns 169 Natura 2000-områden fördelade i länets alla kommuner. Varje område har en fastställd bevarandeplan som beskriver områdets värden samt anger bevarandemål, bevarandeåtgärder och hotbilder för områdets naturtyper och arter.

Bevarandeplanen är vägledande vid tillståndsprövning och förvaltning kring de enskilda områdena. Utöver beskrivningar av ingående naturtyper och arter i varje Natura 2000-område innehåller bevarandeplanen bedömningar av hot- och påverkansfaktorer samt de nödvändiga bevarandeåtgärder som krävs för att uppnå eller bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd i området. Dessa kan vara vägledande för beskrivningen i översiktsplanen.

Tänk på

- I översiktsplaner ska Natura 2000-områden redovisas.
- Det ska framgå hur den planerade framtida markanvändningen inom och utanför Natura 2000-området kan komma att påverka bevarandetillståndet för området.

Lästips och länkar

Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-området.
Naturvårdsverket 2017:1.

[Länk](#)

Naturvårdsverkets kartverktyg med Natura -2000områden, riksintressen, bevarandeplaner:

[Länk](#)

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för luft

Regeringen har utfärdat en förordning med miljökvalitetsnormer (MKN) för utomhusluft, luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477), för att efterleva EU:s luftkvalitetsdirektiv (2008/50/EG).

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluften gäller i hela landet och finns för ämnena kväveoxid, kvävedioxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, partiklar (PM10), ozon och bensen. Från och med den sista december 2012 gäller även normer för arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Beräkningarna av luftkvaliteten görs utifrån data från trafik, förbränningsanläggningar och industrier.

Naturvårdsverkets handbok **”Luftguiden, Handbok om miljökvalitetsnormer för utomhusluft”** (2011:1) innehåller Naturvårdsverkets tolkning av de nya bestämmelserna. Den omfattar hela kedjan från bedömning, prövning och tillsyn till hur kontroll av luftkvalitet, information och rapportering ska gå till samt hur åtgärdsprogram ska tas fram. Mer om miljökvalitetsnormer för utomhusluft finns samlat på Naturvårdsverkets hemsida.

Naturvårdsverket antog 2016 nya föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Handboken Luftguiden kommer därför att uppdateras under 2018.

Förutom miljökvalitetsnormer för luft finns det nationella mål om luftkvalitet som anges inom miljömålet ”Frisk luft”. Läs mer om detta under avsnittet Miljömål. På **Miljömål.se** finns mer material och beskrivningar för hur Uppsala län klarar miljömålen regionalt.

I rapporten **”Miljökvalitetsnormer om luft i planering och rättstillämpning”** som togs fram i uppdrag av Länsstyrelserna i Skånes, Stockholms och Västra Götalands län 2013, redovisas situationer där luftkvalitetsfrågor och MKN för luft särskilt bör uppmärksammas vid planläggning. Rapporten ger även exempel på hur MKN kan hanteras i en översiktsplan.

5 kap. 1 § MB

Regeringen får för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (MKN). Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Lästips och länkar

Naturvårdsverkets handbok: Luftguiden, Handbok om miljökvalitetsnormer för utomhusluft:

[Länk](#)

Miljömål.se

[Länk](#)

MKN luft i planering och rättstillämpning:

[Länk](#)

I Uppsala län är de största problemen med luftföroreningar kopplade till höga halter av partiklar (PM10) och kvävedioxid främst kopplade till tätorterna, särskilt i Uppsala stad. Under vissa väderförhållande kan det även uppstå höga halter lokalt från vedeldning. I det fall det finns risk för att någon miljökvalitetsnorm kan komma att överskridas till följd av genomförande av översiktsplanen, ska det av översiktsplanen framgå i vilka områden detta kan komma att ske.

Under 2015 fastställde Länsstyrelsen det reviderade förslaget till åtgärdsprogram som Uppsala kommun tog fram för att klara EU:s miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid.

Luftföroreningar medför stora kostnader för samhället. Att halterna av partiklar är för höga beror nästan uteslutande på dubbdäckens slitage på vägbeläggningen. Mer att läsa om luftkvalitet finns i en skrift som Regeringen tog fram 2013. ”Så blev vår luft renare – En skrift med lösningar på problemen med luftkvaliteten”. Skriften togs fram i samarbete med experter i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala. Syftet är att visa på vad städerna gjort för att förbättra luftkvaliteten och framför allt vilka åtgärder som fungerar.

Tänk på att

- Av översiktsplanen ska det framgå inom vilka områden MKN för luft riskerar att överskridas.
- Vilka åtgärder som ska vidtas för att miljökvalitetsnormerna ska följas. Åtgärderna kan handla om såväl nödvändiga fysiska åtgärder som riktlinjer för hur frågan ska behandlas i efterföljande detaljplaneläggning.
- Frågor om luftkvalitet bör integreras tidigt och systematiskt i planprocessen för att så långt det är möjligt undvika en försämrad luftkvalitet.
- Förtätning och trånga gaturum kan påverka luftkvalitet negativt.

Lästips och länkar

Så blev vår luft renare – En skrift med lösningar på problemen med luftkvaliteten:

[Länk](#)

Miljökvalitetsnormer för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), som trädde i kraft år 2000 syftar till att åstadkomma en bra vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av våra vattenresurser. Alla sjöar, vattendrag och grundvattenresurser omfattas av direktivet. För kustvatten finns också miljökvalitetsnormer och indikatorer genom havsmiljödirektivet.

I plan- och bygglagen är det tydligt att miljökvalitetsnormer ska följas. Kopplingen går via 5 kap MB och via förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. I förordningen anges bl.a. definitioner, vattenområden och vattendistrikt. Huvuddelen av Uppsala län tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt. Dalälven tillhör Bottenhavets vattendistrikt. Länsstyrelsen i Västmanland är vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt och Länsstyrelsen i Västernorrland är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt.

Vattenmyndigheterna analyserar och kartlägger statusen i vattenförekomsterna, tar fram åtgärdsprogram och förvaltningsplaner, samt fattar beslut om miljökvalitetsnormerna. I Norra Östersjöns vattendistrikt finns fördjupade åtgärdsprogram för delavrinningsområdena samt förslag på åtgärder i ytvatten..

Icke försämringskravet och förbättringspotential

EU-domstolen har i ett så kallat förhandsbesked, den s.k. Weserdomen C-461/13, klargjort vilka skyldigheter vattendirektivet medför för medlemsstaterna och hur begreppet försämring av status ska tolkas. Domen har direkt effekt och har fått följder för tillämpningen av miljökvalitetsnormerna. Begreppet ska tolkas på så sätt att en försämring sker så snart statusen hos minst en kvalitetsfaktor försämras en klass, exempelvis från god till måttlig eller från måttlig till otillfredsställande. Detta gäller även om den sammanvägda statusen inte försämras. Försämringsförbudet gäller alltså på kvalitetsfaktornivå. Om en kvalitetsfaktor däremot redan är klassad som dålig, d.v.s. den sämsta statusklassen, får ingen försämring ske ens på parameternivå.

För vattenförekomster där statusen inte är god räcker det inte med att ange att en plan inte försämrar, utan planen måste även innehålla förslag till förbättringar. När det gäller vattenförekomster som redan har en god status idag får inte en plan medföra att statusen försämras.

Ytvatten

I länet finns 126 ytvattenförekomster, 65 sjöar och 161 vattendrag. Statusen för ytvattenförekomster anges som kemisk och ekologisk. Den ekologiska statusen omfattar tre kvalitetsfaktorer, som i prioriterad ordning klassificeras i en femgradig klassificeringsskala.

1. Biologiska kvalitetsfaktorer

Eftersom syftet med vattenförvaltningen är att biologin ska må bra väger biologiska kvalitetsfaktorer tyngst och ska klassificeras först.

2. Fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer

Om de biologiska kvalitetsfaktorerna visar minst god status behöver resultatet stödjas av fysikalisk-kemiska faktorer.

3. Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer

Om både de biologisk och fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna visar hög status behövs resultatet stödjas av hydromorfologiska kvalitetsfaktorer.

Inom respektive kvalitetsfaktor finns fler parametrar. Några exempel på biologiska kvalitetsfaktorer är fisk och bottenfauna. Kväve, fosfor och metaller är exempel på fysikalisk-kemiska faktorer. Hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna omfattar svämplan, förekomst av vandringshinder m.m.

Lästips och länkar

- I vatteninformationssystemet **VISS** finns information om följande:
- Vattenförekomstens ekologiska och kemiska status på kvalitetsfaktornivå.
 - Miljökvalitetsnormen för vattenförekomsten.
 - Utsläppskällor inom delavrinningsområdet och avrinningsområdet.

[Länk](#)

Lästips och länkar

1. Biologiska kvalitetsfaktorer (VISS):

[Länk](#)

2. Fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer (VISS):

[Länk](#)

3. Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (VISS):

[Länk](#)

Grundvatten

I länet finns 73 grundvattenförekomster. Statusen anges som kvantitativ och kemisk.

För att en grundvattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttagen vara större än nybildningen av grundvatten eller så stora att flödesriktningar ändras så att saltvatten eller andra föroreningar kan tränga in. Grundvattennivån får inte heller förändras så att det medför att god ekologisk status inte nås i ytvatten som är förbundna med grundvattenförekomster eller att grundvattenberoende terrestra ekosystem tar skada.

Kemisk status bestäms och bedöms utifrån en lista med ”prioriterade” förorenande ämnen.

Kustvatten

För att nå god miljöstatus har elva svenska miljökvalitetsnormer (MKN) för havs-miljön fastställts. Miljökvalitetsnormer är styrmedel som ska se till att god miljöstatus upprätthålls eller uppnås. Till miljökvalitetsnormerna kopplas indikatorer som visar aktuell status.

I länet finns knappt 20 kustvattenförekomster.

Tänk på att:

- Den fysiska planeringen kan bidra till förbättrad status i både yt- och grundvatten. Några nyckelfaktorer är att planera och skapa förutsättningar för en robust dagvattenhantering i både bebyggda områden och nya exploateringsområden. Integrera arbetet med klimatanpassning, risken för skyfall och översvämning och beakta risken för diffusa utsläpp exempelvis från förorenade områden samt planera för lämplig markanvändning.
- I översiktsplanen ska kommunen redogöra för vilka sjöar och vattendrag samt grundvattenförekomster som inte uppfyller miljökvalitetsnormen för vatten.
- Analysera miljöproblemen i de vatten som inte når god status. Lokala åtgärdsprogram kan vara värdefulla underlag till översiktsplanen.
- Det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att följa gällande MKN, vilka åtgärder som ska vidtas så att miljökvalitetsnormerna kan följas. Beakta MKN när förändrad markanvändning och riktlinjer föreslås.
- God status ska bibehållas
- För vattenförekomster där statusen inte är god räcker det inte med att en plan inte försämrar, utan det måste även finnas förslag till förbättringar. Förbättringsförslag ska alltid utredas.
- Strategier och beslut som fattats om större åtgärder leder till att MKN kanske inte behöver hanteras i varje detaljplan.
- Vatten är ofta mellankommunal fråga.

Lästips och länkar

Norra Östersjöns vattendistrikt:

[Länk](#)

Bottenhavets vattendistrikt:

[Länk](#)

VISS, Vatteninformation Sverige:

[Länk](#)

Åtgärdsprogram:

[Länk](#)

HaVs webbplats om Weserdomen:

[Länk](#)

Miljökvalitetsnormer och indikatorer för kustvatten är fastställda i föreskriften HVMFS 2012:18, bilaga 3.:

[Länk](#)

Bakgrunden till normerna och indikatorerna för kustvatten beskrivs i rapporten: *God havsmiljö 2020, Marin strategi för Nordsjön och Östersjön Del 2: God miljöstatus och miljökvalitetsnormer*:

[Länk](#)

Grundvatten i översiktsplanen – SGU:

[Länk](#)

Miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten

Mälaren är utpekad som en sjö som skyddas enligt förordningen (2001:554) om miljö-kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Sjön behöver skyddas eller förbättras för att upprätthålla livskraftiga fiskbestånd i enlighet med fiskvattendirektivet (78/659/EEG). I förordningen om MKN finns både gränsvärdesnormer, som inte får överskrivas eller underskridas samt värden som ska eftersträvas (målsättningsnormer) för olika ämnen som på ett negativt sätt kan påverka fisk, som bland annat temperatur, syre, pH, ammoniak, ammonium, suspenderat material, koppar och zink. Gränsvärdena får överskridas eller underskridas endast om vattnet på naturlig väg har tillförts ämnen från omgivande mark (6 §).

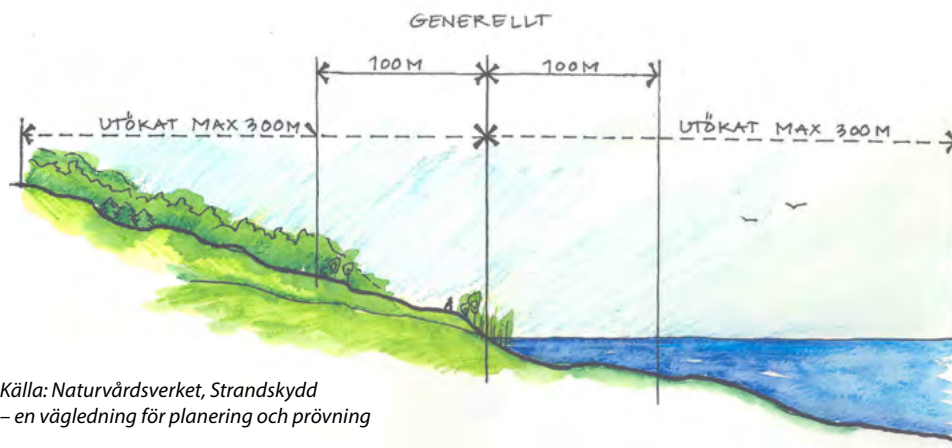

Strandsskydd och landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Strandskydd

Vid sjöar, vattendrag och hav gäller strandskydd. Syftet är att trygga allmänhetens möjligheter till friluftsliv och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Det generella strandskyddet omfattar mark- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen. I Uppsala län finns beslut som reglerar vilka sjöar och vattendrag som omfattas av strandskydd. Detta framgår av beslut från 1999 för Heby kommun och för övriga kommuner från 1994. Länsstyrelsen kan besluta om att utvidga strandskyddet upp till 300 meter från strandlinjen. För Uppsala län finns beslut från den 17 december 2014, som reglerar var strandskyddet är utvidgat.

Strandskyddsbestämmelserna innebär att det är förbjudet att genomföra vissa åtgärder. Kommunen, och i vissa fall Länsstyrelsen, får ge dispens från strandskyddet om det finns särskilda skäl. Intresset av att ta området i anspråk ska väga tyngre än strandskyddsintresset och dispensen får inte strida mot strandskyddets syften.

7 kap 15 § MB

Inom ett strandskyddsområde får inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i 1 och 2, eller 4. åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

7 kap 18 c § MB

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,

4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,

5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse. I 18 d § finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i första stycket, om prövningen gäller ett sådant område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 18 e §.

Kommunen, och i vissa fall Länsstyrelsen, får upphäva strandskydd i samband med detaljplanering. Länsstyrelsen får även upphäva strandskydd om det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, eller om strandskyddet gäller vid en liten sjö eller ett litet vattendrag och om områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten.

Mer information om strandskydd finns bland annat på Länsstyrelsens, Naturvårdsverkets och Strandskyddsdelegationens webbplatser. Naturvårdsverket och Boverket har tagit fram en vägledning för länsstyrelser och kommuners arbete med strandskydd.

4 kap 17 § PBL

I en detaljplan får kommunen upphäva strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken för ett område, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. En bestämmelse om upphävande får dock inte avse ett sådant område som enligt 7 kap. 18 § första stycket 3 miljöbalken omfattas av länsstyrelsens beslutanderätt. Bestämmelserna i 7 kap. 18 c–18 g §§ miljöbalken ska tillämpas på detaljplanebestämmelser om upphävande av strandskydd.

Lästips och länkar

Länsstyrelsens webbplats om strandskydd:

Länk

Naturvårdsverket, Strandskyddsdelegationen:

Länk

Naturvårdsverkets och Boverkets vägledning om strandskydd:

Länk

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden)

Kommunerna kan i sina översiktsplaner peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser och upphäver strandskydd. Syftet med bestämmelsen är att stimulera den lokala och regionala utvecklingen i områden som har god tillgång på strandområden och där viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts.

Översiktsplanen ska ge vägledning vid bedömningen av om ett område ligger inom LIS-område. Avsikten är att främja utvecklingen av landsbygden i de delar av landet där bebyggelsestrycket är lågt och stränderna inte har exploaterats i hög grad. Detta kräver kunskap och underlag kring förutsättningar, verksamheter och aktiviteter på landsbygden i kombination med att hänsyn tas till strandskyddets syften. Resonemang kring och utpekande av LIS-områden behöver kopplas samman med landsbygdsutveckling i stort och redogöra för hur specifikt närheten till stranden i vissa fall ger ett betydande tillskott till denna landsbygdsutveckling.

Översiktskarta

Regler för strandskydd och landsbygdsutveckling

Kommunerna kan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Geografiskt område:
Hela Sverige, med undantag för område 2 och 3 samt i eller i närheten av tätorter

Förklaring:
Regler om landsbygdsutveckling gäller i hela landet, med vissa undantag (se område 2 och 3).

Kommunerna ska vara restriktiva när de pekar ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Geografiskt område:
- i eller i närheten av tätorter
- i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockstrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
- på Gotland, samt
- vid Väneren, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen.

Förklaring:
Regler om landsbygdsutveckling får tillämpas med viss begränsning.

För Väneren, Vättern, Mälaren och Siljanområdet gäller begränsningen om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse inom respektive strandområde.

Kommunerna kan inte peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Geografiskt område:
- Kust- och kustskärgårdsområdet från gränsen mot Norge till Forsmark,
- Ölands kust, samt i
- i Ångermanland från Klockstrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

Förklaring:
Regler om landsbygdsutveckling får inte tillämpas.

Källa: Naturvårdsverket, Strandskydd – en vägledning för planering och prövning

Kriterierna för att peka ut LIS-områden framgår av 7 kap 18 e § MB. I Uppsala län innebär kriterierna att LIS-områden inte får pekas ut längs kusten i Östhammars kommun. Vid kusten i Tierps och Älvkarleby kommuner, längs Mälaren samt i eller i närheten av tätorter får utpekande ske, men mer restriktivt än i övriga delar av länet. Planering av LIS-områden ska också utgå från samma grundprinciper som annan översiktlig planering. Det innebär att riktlinjer för utveckling inom LIS-områden också ska vara lämpliga utifrån övriga delar av plan- och bygglagen och miljöbalken.

Mer information om utpekande av LIS-områden finns bland annat på Länsstyrelsens och Boverkets webbplatser. I Naturvårdsverkets och Boverkets vägledning om strandskydd finns också vägledning om att peka ut LIS-områden.

Länsstyrelserna runt Mälaren har tagit fram ett gemensamt förhållningssätt för hur reglerna bör tolkas vid utpekande av LIS-områden vid Mälaren, se länk nedan. Sedan detta dokument togs fram har Länsstyrelsen i Uppsala län reviderat sin ståndpunkt vad gäller utpekande av LIS-områden i områden med utvidgat strandskydd, bland annat till följd av att en översyn av det utvidgade strandskyddet slutfördes år 2014. Länsstyrelsens ståndpunkt är att LIS-områden kan pekas ut inom både generellt och utvidgat strandskydd. Det görs ingen åtskillnad mellan generellt och utvidgat strandskydd när det gäller utpekande av LIS-områden varken i miljöbalken eller i propositionen 2008/09:119 Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden.

7 kap 18 d § MB

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

7 kap 18 e § MB

Med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockstrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
 4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockstrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

Tänk på att

- Vid utpekande av LIS-områden ska det i översiktsplanen finnas ett resonemang av vilka områden i kommunen som utgör landsbygd, samt hur de föreslagna LIS-områdena bidrar till en utveckling av landsbygden.
- För att visa att strandskyddets syften fortsatt tillgodoses långsiktigt bör det i översiktsplanen redovisas:
 - Vilka stränder finns i kommunen?
 - Hur används dessa, av vem, och vilken betydelse har de på längre sikt?
 - Hur värdefulla är stränderna för allmänhetens friluftsliv och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet?
 - Vilken betydelse har olika områden för att långsiktigt trygga tillgången till strandområden och säkerställa strandskyddets syften?

Lästips och länkar

Länsstyrelsens webbplats om LIS:

Länk

Boverkets webbplats:

Länk

Naturvårdsverkets och Boverkets vägledning om strandskydd:

Länk

Gemensamt förhållningssätt från Länsstyrelserna runt Mälaren:

Länk

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

Mellankommunala frågor och samordning

Kommunen har ansvar för att beskriva och definiera om och hur en översikts- eller detaljplan påverkar och får konsekvenser för angränsande kommuner eller län. Mellankommunala frågor som ska hanteras i översiktsplaneringen är vattenfrågan, både vatten som en dricksvattenresurs och som gemensam recipient, eftersom vatten inte följer administrativa gränser. Det kan finnas många fördelar med mellankommunal samverkan kring dricksvattenresurser och hantering av avlopp.

Andra mellankommunala frågor är kommunikationer, handel, service, köpcentrum eller friluftsområden som på ett direkt eller indirekt sätt berör en intilliggande kommun eller hela regionen. Bostadsförsörjning och ballastförsörjning är ytterligare två mellankommunala frågor som beskrivs mer utförligt nedan.

Bostadsförsörjning

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är ett allmänt intresse i PBL, och kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande vid tillämpningen av 2 kap. 3 § punkt 5 PBL och utgöra ett underlag för bland annat översiktsplaneringen. Planering av bostäder kan också vara en mellankommunal fråga.

Översiktsplaneringen är ett viktigt instrument för kommunen när det gäller att förbereda och genomföra kommunens bostadspolitiska intentioner. Både översiktsplanen och riktlinjerna för bostadsförsörjningen behövs för att nå kommunens bostadspolitiska mål:

- I översiktsplanen anger kommunen hur den tänker tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.
- I riktlinjerna konkretiserar man hur behovet ska tillgodoses.

Ballastförsörjning – materialförsörjning

Materialförsörjning, ballast till byggande och anläggning av bebyggelse och infrastruktur, kan vara en mellankommunal fråga. SGU har tagit fram ett nytt planeringsunderlag som visar möjligheten för ballastuttag i Stockholms och Uppsala län. Med den stora tillväxten som planeras med en utbyggnad till fyra spår på Ostkustbanan förväntas ballastbehovet bli stort.

Det är lämpligt att använda underlaget i översiktsplaneringen och det kan användas för att peka ut strategiska platser för bergtäkter.

Rapporten finns nu på SGU:s webbplats.

Lästips och länkar

Handbok från Boverket:

[Länk](#)

SGU:s rapport "Hållbar ballastförsörjning i Stockholms och Uppsala län":

[Länk](#)

Hälsa och säkerhet

Buller

Buller definieras som oönskat ljud och är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Buller kan ha direkta negativa hälsoeffekter, såsom hörselpåverkan men också indirekta såsom sömnstörningar. Omgivningsbuller är buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar.

Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att systematiskt hantera bullerproblematik, särskilt när det gäller boendemiljöer, skolor och förskolors utemiljöer samt i parker och rekreationsområden. Översiktsplanen ger möjlighet att redan i tidiga skeden synliggöra förutsättningarna för framtida utbyggnadsområden i bullerutsatta lägen.

Trafikbuller

Miljöbalken och plan- och bygglagen ändrades den 2 januari 2015 när det gäller hanteringen av bostadsbyggande i bullerutsatta områden. Ändringarna innebar bland annat nya krav i plan- och bygglagen gällande hänsyn till omgivningsbuller vid lokalisering, utformning och placering av bostadsbyggnader. Vidare ställs nya krav på redovisning av bullervärden vid planläggning och bygglovsprövning. Syftet är att bullersituationen ska vara väl utredd vid antagandet av en detaljplan för att det inte ska leda till att det är verksamhetsutövare som alstrar buller som ska vidta åtgärder.

En förordning, som innehåller nya riktvärden för buller från spår-, väg- och flygtrafik vid bostadsbyggnader trädde i kraft den 1 juni 2015, nämligen förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Förordningen ändrades den 1 juli 2017.

Före den 2 januari 2015 gällde inte de nuvarande bestämmelser om omgivningsbuller i plan- och bygglagen och miljöbalken, och inte heller förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Enligt övergångsbestämmelserna till ändringen av plan- och bygglagen ska äldre bestämmelser tillämpas på ärenden (exempelvis detaljplaner) som påbörjats före den 2 januari 2015. Boverkets allmänna råd om buller i planeringen 2008:1 ger vägledning för dessa ärenden.

Industri- och annat verksamhetsbuller

Boverket och Naturvårdsverket har tagit fram vägledningar för industribuller och annat verksamhetsbuller för att underlätta kommuners och länsstyrelserns arbete. Vägledningarna är samordnade med varandra.

Naturvårdsverkets vägledning ger stöd vid prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Vägledningen tar upp olika ljudnivåer för olika tider av dygnet och för ljud av olika karaktär tas upp. Bland annat ges vägledning om buller vid en fasad, uteplats eller skolgård kan vara en olägenhet för de som bor eller vistas där. Även för förskolor, vårdlokaler och friluftsområden finns vägledande ljudnivåer.

Boverkets vägledning gäller hur industribuller ska hanteras vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder. Den kan även användas vid skolor, förskolor och vårdlokaler.

2 kap 6a § PBL

Bostadsbyggnader ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller. Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Lästips och länkar

Förordning (SFS 2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader:

[Länk](#)

Vägledning om buller vid detaljplanering på Boverkets kunskapsbank:

[Länk](#)

Boverkets allmänna råd om buller i planeringen, 2008:1:

[Ladda ner](#)

Lästips och länkar

Vägledningen från Naturvårdsverket:

[Länk](#)

Vägledningen från Boverket:

[Länk](#)

Risker transporter farligt gods

Transport av farligt gods på väg och järnväg regleras av lagen och förordningen om transport av farligt gods (2006:263) om transport av farligt gods samt förordning (2006:311) om transport av farligt gods.

Länsstyrelsen ansvarar för att bevaka frågor som rör hälsa och säkerhet. Länsstyrelsen har ett ansvar både som en regional myndighet i plan- och byggfrågor samt i tillsyn över kommunal verksamhet. I plan- och bygglagen regleras risker som är kopplade till den fysiska planeringen i 2 kap 5 §. Enligt plan- och bygglagen utgör hälsa och säkerhet en av Länsstyrelsens överprövningsgrunder.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är tillståndsmyndighet för transporter av farligt gods på väg och järnväg. Transportstyrelsen är tillståndsmyndighet för sjö- och lufttransporter. Dessa myndigheter ansvarar bland annat för reglerna om transporter av farligt gods.

Med stöd av andra länsstyrelser utredningar om risker med farligt gods rekommenderar Länsstyrelsen att riskerna ska hanteras inom 150 meter från transportleden genom en riskanalys.

I sammanställning enligt 13 kap 1 § trafikförordningen (1998:1276) över allmänna vägar och andra viktigare vägar i Uppsala län utgiven 13 september 2011 anges rekommenderade leder för farligt gods:

Ladda ner

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

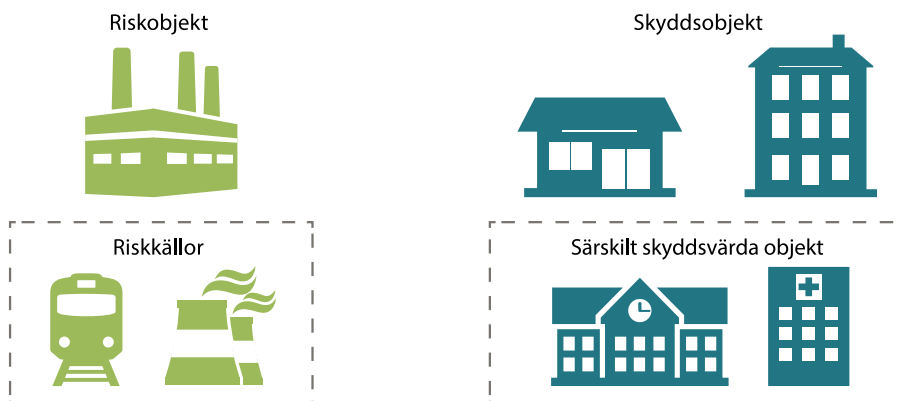
Länsstyrelsen i Uppsala län har inte tagit fram egna riktlinjer för bebyggelse vid väg och järnväg. Trafikverket rekommenderar att bebyggelse inte ska tillkomma inom 30 m från järnvägen i sin skrift "Transport-systemet i samhällsplaneringen":

Ladda ner

Farlig verksamhet, SEVESO

Farlig verksamhet regleras i lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Vid vissa anläggningar kan verksamheter som bedrivs medföra risk för allvarliga skador på människor eller miljö. Vid farliga verksamheter krävs en skälig beredskap som kompletterar kommunens beredskap för räddningsinsats vid anläggningen. Ägaren eller verksamhetsutövaren kan även behöva vidta andra nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga olyckor.

Vissa verksamheter omfattas även av Sevesolagstiftningen. Sevesolagstiftningen syftar till att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Exempel på riskobjekt, riskkällor, skyddsobjekt och särskilt skyddsvärda objekt

Tänk på att

Av översiktsplanen kan riktlinjer med hänsyn till farlig verksamhet framgå. Riktlinjerna kan exempelvis vara risk- och säkerhetsavstånd, men det kan också handla om hur riskbedömningar ska göras vid exploatering i närheten av industriområden med sådan verksamhet.

Lästips och länkar

Vägledning om samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskaliga kemikaliehantering av Boverket, MSB samt Naturvårdsverket.

Länk

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet definieras i 9 kap. 1 § MB.

Med miljöfarlig verksamhet avses all verksamhet som kan ge upphov till utsläpp i mark eller vatten eller medföra andra störningar för människa eller miljön.

I Boverkets allmänna råd (1995:5) "Bättre plats för arbete" finns riktvärden beträffande skyddsavstånd till olika typer av verksamheter. Det kan ge en vägledning för planering av bebyggelse i anslutning till miljöfarliga verksamheter. Rekommendationerna kan skrivas in i översiktsplanen, för att sedan vidareutvecklas och användas som utgångspunkt vid bedömning i den vidare planeringen av nya bostads- och verksamhetsområden. Observera att vissa delar av innehållet i "Bättre plats för arbete" har blivit inaktuellt i och med att den nya plan- och bygglagen trädde i kraft 2 maj 2011, såsom hänvisning till paragrafer i PBL m.m.

Tänk på att

- Av översiktsplanen kan riktlinjer med hänsyn till miljöfarlig verksamhet framgå.
- I översiktsplanen kan man t.ex. ange vilka faktorer man ska ta hänsyn till vid exploatering i närheten av industriområden eller vid lokalisering av nya industriområden.

Förorenade områden

I Uppsala län finns cirka 3500 områden utpekade som potentiellt eller konstaterat förorenade områden. Hittills har cirka 920 områden riskklassats enligt Naturvårdsverkets framtagna Metodik för Inventering av Förorenade Områden, MIFO. I Uppsala län är det totalt 389 områden som har tilldelats riskklass 1 respektive riskklass 2, vilket är de objekt som är högst prioriterade för undersökningar.

Länsstyrelsen sammanställer var tredje år ett regionalt program för länets arbete med förorenade områden, se nedan. Årligen uppdateras även listan över de mest prioriterade områdena i länet.

Många förorenade områden kan ha en varierande utbredning vilket gör att flera fastigheter historiskt sett kan beröras av föroreningar. I de fall det finns ett misstänkt förorenat område inom aktuellt verksamhetsområde är det angeläget att detta beaktas i ett tidigt skede. Kontakt ska tas med tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening i samband med en åtgärd, till exempel en schaktning.

Tänk på att

- I översiktsplanen bör kommunen på ett överskådligt sätt visa samtliga områden som är utpekade som eventuellt förorenade via en karta alternativt hänvisa till extern kartinformation som översiktligt redovisar de förorenade områden inom kommunen.
- Det bör framgå vilket förhållningssätt kommunen har inför fortsatt planläggning när det kommer till föroreningssituationer. Exempelvis bör översiktsplanen ange övergripande riktlinjer för hur man inom kommunen ska hantera förorenade områden i det fortsatta arbetet med detaljplanering och lovgivning.
- Riktlinjerna kan exempelvis vara konkreta lokaliseringsprinciper eller utredningskrav. De ska ge vägledning för andra, till exempel exploatörer, om vad som kan komma att krävas av dem exempelvis i samband med byggprojekt.
- Riktlinjerna bör vara generella och inte peka ut enskilda, eller vissa specifika typer av objekt.
- I tillämpliga fall bör det beaktas att klimatförändringarna, ökande nederbörd och skyfall kan påverka spridningsbilden.

Lästips och länkar

Boverkets allmänna råd 1995:5 "Bättre plats för arbete":

[Länk](#)

Lästips och länkar

Länsstyrelsens sammanställning av information om förorenade område:

[Länk](#)

Naturvårdsverkets information om förorenade områden:

[Länk](#)

Via Länsstyrelsens hemsida finns länk till webbaserad karttjänst över de flesta förorenade områden i länet:

[Länk](#)

Vägledning om efterbehandling förorenade områden och fysisk planering:

[Länk](#)

Risk för översvämning, erosion, ras och skred och klimatanpassning

I PBL anges att planläggning ska ske med hänsyn till bland annat klimataspekter. Syftet med detta förtydligande är att planläggning ska främja goda miljöförhållanden dels genom en minskad klimatpåverkan och dels genom anpassning till klimatförändringarna. Länsstyrelsen har tillsammans tagit fram en allmän vägledning för klimatanpassning i den fysiska miljön, se nedan.

I ett framtida klimat ökar temperaturen och perioderna av varmare väder blir längre. Årsmedelnederbörden ökar successivt om än med stor variation mellan åren. Vintern visar den tydligaste nederbördsökningen. Även den intensiva korttidsnederbörden, händelser med skyfall, förväntas öka (Framtidsklimat i Uppsala län, SMHI 2015). Ett av de viktigaste verktygen för anpassning till klimatförändringar är planering, översiktsplaner och detaljplaner. Med långsiktiga strategier ska stadsplaneringen verka för att kunna hantera konsekvenser av klimatförändringar och samtidigt bidra till upplevelsen av staden.

Exempel på åtgärder som kan göras för både befintlig och ny bebyggelse finns i länsstyrelsens skrift Klimatanpassning i fysisk planering (2012). Där finns dels information om hur klimatanpassning kan integreras i kommunens arbete med översikts- och detaljplaner men också många exempel på bra litteratur om t.ex. mångfunktionella ytor.

Tänk på att

Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse ska lokaliseras, placeras och utformas så att den är lämplig med hänsyn till kommande klimatförändringar med avseende på risken för översvämning.

Översvämning

Höga flöden och varierande vattennivåer är naturliga företeelser och den bakomliggande orsaken kan vara kraftiga regn, vind eller snösmältning. Stora och extrema översvämningar som uppkommer i samband med exceptionella vädersituationer kan dock ställa till med stor skada för människors hälsa och egendom och på värdefull natur. Ett förändrat klimat beräknas leda till ytterligare nederbördsmängder och därmed kan risken för översvämningar öka. Det understryker vikten av att anpassa vår planering till ett förändrat klimat.

Tänk på att

- Kommunen kan i översiktsplanen redovisa riktlinjer för hur planeringen av ny bebyggelse ska beakta förväntade höjda vattennivåer.
- Ny sammanhållen bebyggelse ska lokaliseras, placeras och utformas på ett sätt som innebär att bebyggelse och infrastruktur, ovan och under mark, är hållbar över tid.
- Det är angeläget att samhällsviktiga funktioner inte lokaliseras till områden där det finns risk för översvämning idag eller i framtiden.
- Vid avsteg från riktlinjerna är det nödvändigt att ta fram riskanalyser för att minimera konsekvenserna av höga vattennivåer.

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

Lästips och länkar

Vägledning från Länsstyrelsen om klimatanpassning i fysisk planering:

Ladda ner

Boverkets publikation om mångfunktionella ytor:

Länk

Boverkets publikation om klimatanpassning genom grönstruktur:

Ladda ner

Lästips och länkar

Rapporter och andra kunskapsunderlag finns samlade på Länsstyrelsens webbplats:

Länk

SMHI har en visningstjänst som visar höga havsnivåer:

Länk

SGIs tjänst för medelvattenstånd:

Länk

MSBs översiktliga kartering över områden som kan översvämmas utmed landets sjöar och vattendrag:

Länk

Checklista för klimatanpassning i fysisk planering (2016):

Ladda ner

Boverket har precis lanserat en tillsynsvägledning på webben rörande översvämning:

Länk

Risk för översvämning från skyfall – lågpunktskartering

Länsstyrelsen har under 2016 tagit fram en lågpunktskarta som visar de potentiellt instängda områdena i terrängen och som vid skyfall kan riskeras att översvämmas. Karteringen har dock inte tagit hänsyn till infiltration eller dagvattensystemets kapacitet. Under 2017 uppdaterades karteringen, materialet distribuerades till länets kommuner.

Vid frågor om materialet, kontakta enheten för Samhällsskydd och beredskap på Länsstyrelsen.

MSB har nyligen tagit fram två publikationer om översvämningskartering av vattendrag respektive skyfall som kan vara användbara i arbetet med översiktsplanen.

Ladda ner

MSB driver Översvämningsportalen på nätet där alla översvämningskarteringar som de genomfört finns tillgängliga för nedladdning.

Länk

Ras, sked och erosion

För att stötta kommuners arbete med klimatanpassning har fem myndigheter Statens geotekniska institut, SGU, MSB, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Lantmäteriet under 2015 tagit fram kartor med kartunderlag för ras, skred och erosion. Underlaget går exempelvis att använda för att prioritera områden som är i behov av närmare undersökningar.

Tänk på att

- Översiktsplanen kan innehålla en översiktlig redovisning av geotekniska förutsättningar med avseende på geotekniska säkerhetsfaktorer eftersom dessa kan vara avgörande för var det är lämpligt att bygga.
- Finns områden i kommunen utpekade i SGI:s översiktliga kartering kan riktlinjer i översiktsplanen underlätta efterföljande planering.

Översiktlig kartering på ras och skred i länet:

Länk

Vägledning till materialet ovan:

Ladda ner

Lästips och länkar

Metoder för skyfalls påverkan på samhällsviktig verksamhet på kommunal nivå:

Ladda ner

MSB – definition av samhällsviktig verksamhet:

Länk

MSB, vägledning för skyfallskartering:

Länk

MSB vägledning om värmebölja och Värmens påverkan på samhället:

Ladda ner

Dammbrott

Dalälven är en av de stora kraftverksälvarna i landet. För att kunna producera el måste man kunna reglera vattnet med dammanläggningar. I Dalarnas län finns ungefär 15 större dammar. De flesta ligger i Dalälven och dess biflöden. Risken för att en damm ska brista och orsaka översvämning är mycket liten. Men, om en större damm skulle gå sönder kan stora områden längs Dalälven även i Uppsala län riskeras att svämma över.

Radon

Grundämnena uran och radium förekommer i varierande omfattning i alla bergarter, och därmed också i jordarter och i byggnadsmaterial där bergmaterial ingår. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att orsaka radonhalter inomhus om huset är otätt mot marken. Detta gäller även i s.k. lågriskområden. I områden med förhöjd strålning från berggrunden kan det också finnas risk för förhöjda halter av radon och uran i dricksvatten från enskilda brunnar. Även fyllnadsmaterial kan innebära en risk för höga radonhalter. Radon är en olägenhet för människors hälsa.

Tänk på att

- SGU rekommenderar att kommuner har en karta som visar på områden med särskilt hög radonrisk (högriskområden), samt rekommendationer för vilka åtgärder som bör vidtas i olika situationer.
- Underlag till översiktsplanen kan vara SGU:s flygmätningar av gammastrålning, uran, samt jordartskarta och berggrundskartor.

Elektromagnetiska fält

Kring en luftledning för växelström finns ett elektriskt och ett magnetiskt fält. Spänningen mellan faserna (linorna) och marken i en kraftledning ger upphov till ett elektriskt fält, medan strömmen ger upphov till det magnetiska fältet. Hänsyn måste därför tas vid både planering av elledningar och planering av bostäder, skolor etc. i närheten av ledningarna. Några gränsvärden för magnetfält finns inte fastställda, men Svenska Kraftnät har tagit fram en policy för magnetfältsnivåer för sina ledningar i stamnätet. Valet av försiktighetsnivå i policyn utgår från de samlade forskningsresultat som finns.

Svenska kraftnäts magnetfältspolicy

Vid planering av nya ledningar bör magnetfälten normalt inte överstiga 0,4 mikrottesla där människor varaktigt vistas (bostäder även fritidshus, skolor m.m.). Vid förnyelse av tillstånd (koncessioner) för befintliga ledningar ska åtgärder övervägas som minskar exponeringen för magnetfält. Åtgärder ska genomföras där människor varaktigt exponeras för magnetfält som avviker väsentligt från det normala. En förutsättning är att kostnaderna och konsekvenserna i övrigt är rimliga.

Dricksvattenförsörjning

Länsstyrelsen arbetar med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan. Planen ska utgöra ett underlag för mellankommunal planering och samordning om gemensamma vattenresurser. I vattenförsörjningsplanen kommer vattenresurser att prioriteras och åtgärder att tas fram som kan bidra till en långsiktigt säker dricksvattenförsörjning i Uppsala län. Du kan följa arbetet på Länsstyrelsens webbplats.

Tänk på att

- Översiktsplanen ska innehålla ett avsnitt om kommunens dricksvattenförsörjning. I detta avsnitt bör nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning samt reservvattenförsörjningen beskrivas. Det kan med fördel även omfatta en beskrivning kring klimatförändringarnas eventuella påverkan på vattenförsörjningen i kommunen, vilka risker som föreligger och vilken typ av påverkan som kan bli aktuell.
- Vattenskyddsområden och viktiga vattenresurser ska beaktas i översiktsplaneringen så att hänsyn kan tas i detaljplanering och lovgivning. Grundvattenresurserna bör beskrivas med avseende i första hand läge, vattenkvalitet och sårbarhet. Som underlag kan SGU:s kartmaterial användas.

Lästips och länkar

Gränsvärden för radon har fastställts i samarbete mellan berörda myndigheter. Läs mer på:

[Länk](#)

Lästips och länkar

Strålsäkerhetsmyndighetens webbplats:

[Länk](#)

Svenska kraftnäts magnetpolicy:

[Länk](#)

Lästips och länkar

SGU om vad översiktsplanen ska innehålla för geologisk information:

[Ladda ner](#)

SGU om vad som bör vara med i översiktsplanen:

[Ladda ner](#)

SGU om grundvatten i översiktsplanen:

[Länk](#)

Allmänna intressen

Social hållbarhet

Allmänt / alla perspektiv /

Av portalparagrafen i PBL framgår att bestämmelserna bland annat ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden. Det innebär att kommunen ska skapa förutsättningar för att leva upp till nationella mål om mänskliga rättigheter, jämställdhet, barns rättigheter och tillgänglighet.

För att skapa underlag till översiktsplaneringen kan statistik, forskning och utökade medborgardialoger användas. En utgångspunkt är att ta reda på hur den fysiska miljön påverkar människors vardagsliv. Det kan exempelvis handla om transportmönster till och från arbete och förskola/skola, hur människor använder olika områden i kommunen och upplevelser av trygghet/otrygghet. Genom att undersöka hur den fysiska miljön påverkar människors vardagsliv kan hänsyn tas till olikheter grundade i kön, ålder, etnicitet, funktionsnedsättningar och ekonomiska tillgångar.

Följande frågor kan vara till hjälp i arbetet:

- Vem planerar och bygger kommunen för?
- Får besluten och planerna olika konsekvenser för människor beroende på kön, ålder, etnicitet, funktionsnedsättning och ekonomiska tillgångar?
- Hur arbetar kommunen med en inkluderande medborgardialog?

Barnperspektivet

Statistiska centralbyrån (SCB) kartlägger på uppdrag av Boverket landets alla skolgårdar. Utemiljön vid skola och förskola är centrala delar av barns och ungas utemiljö och viktiga för deras lek, lärande och hälsa. Därför är det angeläget att ta fram data om vilka ytor och miljöer barn har tillgång till och hur dessa miljöer förändras över tid. Det finns tydliga tecken på att skolgårdar minskar i storlek till följd av förtätning. Kartläggningen ska ge en bild av hur stora ytor eleverna har tillgång till under sin skoldag samt hur stor del av denna yta som har någon form av grönska. Kartläggningen beräknas vara klar våren 2018. Därefter planeras en utvidgning av uppdraget för att kartera även skolnära natur.

Folkhälsa

Det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. De mest relevanta målområdena utifrån planeringsperspektiv är:

- delaktighet och inflytande i samhället
- ekonomiska och sociala förutsättningar
- barn och ungas uppväxtvillkor
- miljöer och produkter (hänger samman med nationella målen för Natur & miljö, Bebyggelse och Ekonomi)
- ökad fysisk aktivitet (hänger samman med nationella målen för Natur & miljö, och Bebyggelse)

PBL 1 kap. 1 §

I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Lästips och länkar

Boverket, Utökad medborgardialog:

[Länk](#)

Boverket, Jämställdhet på dagordningen – planera för ett tryggt och jämställt samhälle:

[Länk](#)

Boverket, Större fokus på de sociala frågorna:

[Länk](#)

Lästips och länkar

Boverket, Gör plats för barn och unga:

[Länk](#)

Miljöer för barn och unga och ökad fysisk aktivitet hänger samman med mål för friluftspolitik. Regeringen har fattat beslut om 10 mål för friluftslivet i *Regeringens skrivelse 2012/13:51 Mål för friluftslivspolitik*. Det övergripande målet formuleras:

”Målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.”

Infrastruktur

Elektroniska kommunikationer (telefoni och fiber)

Regeringen presenterade den 18 december 2016 en ny bredbandsstrategi för Sverige. Den omfattar alla som bor i Sverige. I strategin anges att 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s till år 2020 och till år 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet. Vidare anges att hela Sverige bör ha tillgång till snabbt bredband till år 2025.

I RUS för Uppsala län anges målet att minst 90 procent av alla hushåll och verksamheter ska vara anslutna till snabbt och kapacitetsstarkt bredband om minst 100 Mb/sek till 2020. Till 2030 ska 100 procent vara uppnått. Ett redskap för att uppnå detta är att regionala digitala agendor tas fram. Beslut om en regional digital agenda för Uppsala län fattades i december 2013.

Lästips och länkar

Gör plats för barn och unga:

[Länk](#)

Samhällsplanering som stimulerar fysisk aktivitet:

[Länk](#)

Kommunala friluftsplåner:

[Länk](#)

Lästips och länkar

Information om nationella bredbandsstrategin:

[Länk](#)

Information om regionala utvecklingsstrategin:

[Ladda ner](#)

Information om regional digital agenda:

[Länk](#)

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

Länk till digital agenda för Uppsala län, del 1:

[Ladda ner](#)

Länk till digital agenda för Uppsala län, del 2:

[Ladda ner](#)

Energidistribution

Eldistribution sker genom tre olika typer av elnät – stamnät, regionnät och lokalnät. Svenska kraftnät ansvarar för stamnätet ledningar med spänningen 400 kV och 220 kV. Svenska kraftnät har tagit fram en information om elnät i fysisk planering.

Lästips och länkar

Svenska kraftnäts information om elnät i fysisk planering (2015):

[Ladda ner](#)

STYREL:

[Länk](#)

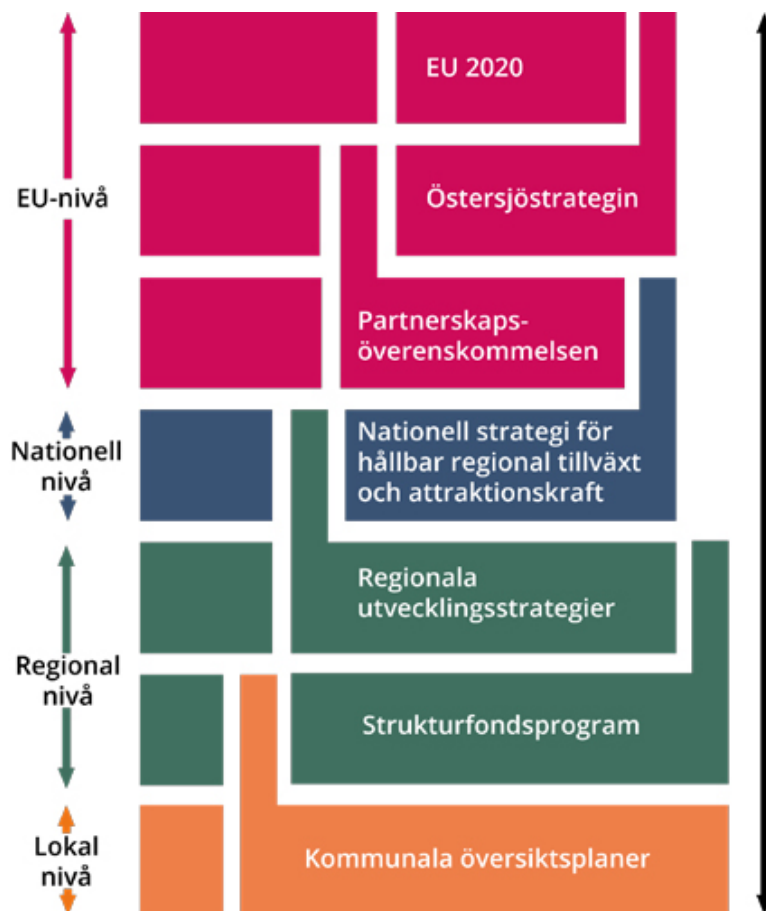
Ekonomi

Näringspolitik och regional tillväxt

Näringspolitikens övergripande mål är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb och växande företag. Det handlar dels om att stärka näringslivsklimatet så att fler startar företag men även att befintliga företag ges rätt förutsättningar för att växa. Vidare ska näringspolitiken bidra till att uppnå de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030 samt målen i EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning, Europa 2020, som omfattar de tre prioriteringarna smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

Den regionala tillväxtpolitikens övergripande mål är att skapa utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft är vägledande för arbetet.

Det finns enligt den nationella tillväxtstrategin ett behov av att förbättra samordningen av olika insatser och åtgärder inom områden som regional tillväxt, transporter, informationsteknik, klimat, miljö, energi, fysisk planering, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, innovationer, bostadsbyggande, kultur och kulturmiljöer samt servicefrågor. Strategin beskriver vidare att frågor om fysisk planering och boendemiljöer behöver tydliggöras i det regionala tillväxtarbetet. Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets utveckling och konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer.

Källa: Regeringskansliet. Bilden visar strategier och planer på olika nivåer samt hur de länkas samman.

Näringslivsutveckling

Mellan 2013 och 2015 pågick Boverkets och Tillväxtverkets program "Samhällsplanering för näringslivets utveckling". Syftet var att stärka lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling. Hur den fysiska miljön planeras och utformas har stor betydelse för företagens konkurrenskraft. Företagen är beroende av att det bland annat finns tillgång till effektiva transporter och attraktiva boendemiljöer.

Besöksnäring

Företag inom besöksnäringen är sysselsättningsintensiva och har hög tillväxtvilja. Besöksnäringen bidrar till lokal- och regional attraktionskraft. För att öka attraktionskraften i besöksnäringen behövs bland annat samarbete mellan olika aktörer på olika nivåer samt inom olika områden som fysisk miljö och infrastruktur. Hur väl besöksnäringsperspektivet tas tillvara i planeringsinstrument såsom detalj- och översiktsplan påverkar besöksnäringens förutsättningar att utvecklas och växa.

Lästips och länkar

Tillväxtverket och Boverket – Tillväxt kräver planering:

Ladda ner

Strategi för besöksnäring nationell nivå:

Ladda ner

Strategi för hållbar besöksnäring i Uppsala län:

Ladda ner

Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft:

Ladda ner

Bebyggelse

Höga objekt

Höga byggnader och objekt kan både påverka och påverkas av samhällsviktiga funktioner och anläggningar av betydelse för riksintresse kommunikation (luftfart) och/eller riksintresse totalförsvaret. Ett riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utnyttjandet av detta. Kommuner behöver därför samråda med ett antal aktörer för att klargöra att riksintressen och andra intressen tillgodoses i samband med planläggning eller bygglovsprövning av höga byggnader och objekt. Nedan följer information om vilka aktörer kommunen ska samråda med, när detta ska göras samt respektive aktörs ansvar vid planering av höga byggnader och objekt.

Alla plan- och lovärenden, t.ex. detaljplaner, förhandsbesked och bygglov, som medger byggnader och objekt oavsett typ, såsom master, torn, skyltar, pyloner, konstverk, byggnader etc. med en totalhöjd på 20 meter eller mer (över markytan eller vattenytan) ska remitteras till:

- Trafikverket
- Försvarsmakten, om det är utanför sammanhållen bebyggelse. Inom sammanhållen bebyggelse (tätort) gäller 45 meter totalhöjd. Eftersom Försvarsmakten ska kunna bevaka riksintressena som inte kan redovisas öppet geografisk behöver ärenden med höga objekt remitteras till Försvarsmakten för att dessa planerade åtgärder inte riskerar att påverka riksintressen för totalförsvaret.
- Luftfartsverket ska remitteras i plan- och lovärenden där det planeras objekt som är högre än 20 meter. Detta gäller oavsett placering på svenskt territorium till lands, i insjöar och till havs. Objekt som är placerade till havs eller i insjöar skall också remitteras till Kustbevakningen i Karlskrona.

3 kap. 8–9 §§ MB

Vid planläggning eller vid bygglovsprövning av höga byggnader och objekt behöver hänsyn tas till riksintresse för kommunikation samt totalförsvaret enligt 3 kap. 8–9 §§ miljöbalken.

- Berörd flygplats ska tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i ett plan- eller lovavstånd. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta cirka 60 kilometer ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för ”Minimum Sector Altitude”. I Uppsala län ligger Uppsala övningsflygfält Ärna som är av riksintresse. Även Swedavias flygplats Stockholm Arlanda och Västerås flygplats är av riksintresse och påverkar Uppsala län.
- Samråd bör ske med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) om förslag till prioriterade områden för vindkraft i t.ex. översiktsplan eller inför andra beslut rörande vindkraftverk.

Vem gör vad:

- Länsstyrelsen ansvarar för att företräda och samordna statens intressen i detaljplaneprocessen. I samband med kommunens detaljplanearbete ska Länsstyrelsen bland annat särskilt verka för att tillgodose riksintressen enligt 3 och 4 kapitlet MB.
- Trafikverket är ansvarig sektorsmyndighet som pekar ut och bevakar riksintressen för kommunikationer, inklusive luftfart.
- LFV gör en så kallad Flyghinderanalys (CNS-analys) för att utreda eventuella störningar på luftfartens navigationshjälpmedel, kommunikations samt övervakningssystem. Dessa system är nödvändiga för riksintressena och all luftfart. För mer information, se www.lfv.se/flyghinderanalys.
- Berörda flygplatser bevakar att berörda hinderytor (MSA-yta mm.) beaktas. Uppsala län kan förutom Arlanda även beröras av MSA-ytor för andra flygplatser utanför länet.
- Berörda flygplatser avgör om det behövs en flyghinderanalys. En sådan analys kan beställas hos LFV mot en kostnad. Beställning görs av kommun eller exploatör.
- Försvarsmakten är ansvarig sektorsmyndighet och bevakar utpekade riksintresseområden, inklusive radio- och telekommunikationssystem.
- MSB har i uppdrag av Regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga installationer inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem.

LFV, Flyghinderanalys:

[Länk](#)

Tips i tidigt skede:

Kommunen kan, och bör, i ett tidigt skede samråda med LFV, Försvarsmakten och Swedavia för att ta reda på hur högt det är möjligt att bygga på en viss plats/fastighet eller inom ett väl avgränsat område, med hänsyn till dessa riksintressen. Det är en viktig planeringsförutsättning att förhålla sig till i den fortsatta planeringen.

Areella näringar

Jordbruk

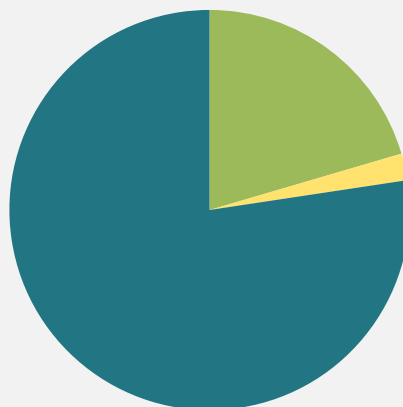
Jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4 § MB. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar **endast** om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jordbruksmark är ett samlingsnamn för åkermark och betesmark. Åkermark är till skillnad från betesmarken möjlig att plöja och här odlas såväl djurfoder som livsmedel. Betesmarker är permanent gröna och ger foder till betande djur. Betesmarker finns av skiftande slag, bland annat naturbetesmarker och kultiverade betesmarker. Det finns också slåtterängar som är jordbruksmark som inte plöjs, betas eller gödslas, men skördas som foder, ofta med handkraft.

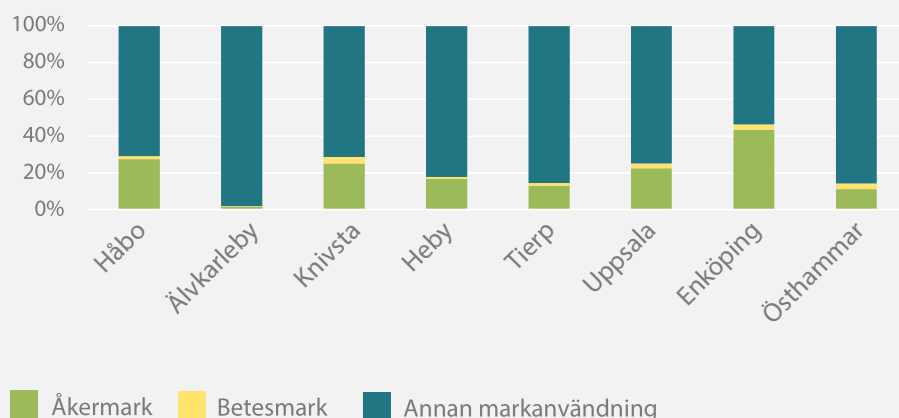
I Uppsala län finns 167 690 ha åkermark och 17 646 ha betesmark och slätterängar. Det motsvarar 24,5 % av länets landareal.

Markanvändning i länet

Åkermark
Betesmark
Annan markanvändning

Markanvändning – andel jordbruksmark i länets kommuner

Källa: SCB

Jordbruksmarken kommer även i framtiden att vara viktig för samhället för produktion av livsmedel och foder. När jordbruksmarken väl har bebyggts går det sällan att återställa marken till jordbruksmark igen. Frågan om exploatering har uppmärksammats allt mer de senaste åren. Länsstyrelsen har startat ett projekt för att ta fram fördjupade rekommendationer för användning av jordbruksmark. Arbetet kommer att presenteras under hösten 2018. Dessutom arbetar Länsstyrelsen med en handlingsplan för livsmedelsförsörjning som kopplar till målen i den regionala utvecklingsstrategin för Uppsala län.

Tänk på att

I planeranden där jordbruksmark föreslås bebyggas behöver kommunen föra ett resonemang om den brukningsvärda markens kvalitet, om exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt redogöra för varför inte annan mark kan tas i anspråk.

Lästips och länkar

Kommunens möjligheter att bevara och utveckla jordbruksmarkens värden:

[Länk](#)

Kommunens arbete med jordbruksmarkens värden – ett stödverktyg:

[Länk](#)

Nulägesbeskrivning för landsbygden i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län:

[Länk](#)

Länk kommer att uppdateras. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

Skogsbruk

Skogsbruk är enligt 4 kap. MB av nationellt intresse. Skogsbruket är en viktig näring i länet. I kustkommunerna består mer än 70% av landarealen av skog (SCB 2010). Skogsbruk är en näring av nationellt intresse som så långt det är möjligt bör skyddas mot åtgärder som försvårar ett rationellt skogsbruk. Skogsbruket är en betydelsefull näring för länet. Skogarna har också andra viktiga värden som bör beaktas i både skogsbruket och samhällsplaneringen. Skogarna är viktiga för den biologiska mångfalden och de är också av stor betydelse för friluftsliv och rekreation.

Tänk på att

- Skogens värde samt tillgänglighet för upplevelse av natur- och kulturmiljöer bör beskrivas i översiktsplanen.
- Översiktsplanen bör även redovisa hur hänsyn ska tas till skogsnäringen såsom allmänt intresse vid planering och tillståndsprövning.

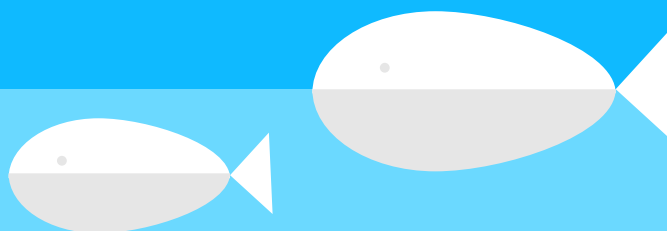
Fiske

Det finns områden av riksintresse utpekade för yrkesfisket. Dessa beskrivs i avsnitt om riksintressen enligt 3 kap. MB. Fiske är en areell näring men också en stor källa till rekreation och fritidsfisket är utbrett i länet.

Ett fiskevårdsområde kan bildas av fiskevatten som tillhör två eller flera fastigheter. Det förvaltas av en fiskevårdsområdesförening där fiskerättsinnehavarna är medlemmar. Det kan bildas efter ansökan till Länsstyrelsen. Föreningen sköter om fiskevården och säljer vanligtvis fiskekort till allmänheten.

I Uppsala län finns 25 fiskevårdsområden och de flesta har bildats sedan 1981 då lagen (1981:533) om fiskevårdsområden, förkortad LOFO, stiftades. Fiskevårdsområdet och fiskevårdsområdesföreningen underlättar förvaltningen av fisket i sjöar och vattendrag där det finns flera fastigheter och det huvudsakliga syftet är att samordna förvaltningen och att tillvarata fiskerättsägarnas gemensamma intressen.

Aktuellt fiskevårdsområde ska därför alltid kontaktas vid all vattenverksamhet eller andra åtgärder som kan påverka fisken eller fisket negativt. Länsstyrelsen har ett uppdaterat register med kontaktuppgifter till styrelsen i respektive fiskevårdsområdesförening.

Skyddad natur- och kultur

Nationalpark

I länet finns en nationalpark, Färnebofjärden, vid nedre Dalälven. Nationalparken berör fyra län och huvuddelen ligger i Gävleborgs län. Inom nationalparken råder särskilda föreskrifter. Heby kommun berörs av nationalparken.

Naturresevat

I Sverige och i många andra länder är naturresevat ett av de vanligaste sätten att långsiktigt skydda värdefull natur. Miljöbalken anger olika skäl till att bilda naturresevat; bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, samt skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

I beslutet om att bilda naturresevat beskrivs resevatets syfte och mål samt vilka föreskrifter som gäller inom området och hur det ska förvaltas för att naturvärden ska bestå. Alla resevat har en skötselplan som är specifikt utformad för det enskilda resevatet. Länsstyrelsen fastställer skötselplanerna för dem statliga naturresevaten och kommunen för dem kommunala resevaten. Förvaltarna av resevaten ansvarar för att skötselplanerna följs.

Artskydd

Fridlysning av arter regleras i artskyddsförordningen (2007:845). Reglerna om fridlysning härstammar från EU:s två naturvårdsdirektiv, nämligen habitatdirektivet och fågeldirektivet samt från de svenska fridlysningsregler som gällde i den tidigare naturvårdslagen (1964:822). Notera att för en del arter är även fortplantingsområden och viloplatser skyddade genom artskyddsförordningen.

För att kunna skydda en art eller ett habitat krävs kunskap om till exempelvis artens utbredning. I de fall där det kan föreligga en risk att arter eller habitat skadas i samband med exploatering eller ändrad användning av mark bör marken inventeras inför planläggning eller lovgivning. Länsstyrelsen anser att en miljökonsekvensbeskrivning bör tas fram i de fall där detaljplaner berör arter som skyddas enligt artskyddsförordningen.

Tänk på

- För att underlätta kommande detaljplanearbete och lovgivning är det viktigt att frågan om artskydd hanteras redan i översiktsplanen i de områden där förändrad markanvändning föreslås.
- Översiktsplanen kan ge vägledning om var konflikter kan uppstå mellan artskyddet och förändrad markanvändning.
- Naturmiljön i området kan ge vägledning om det kan finnas skyddade arter som behöver utredas i fortsatt planering.

Biotopskydd

Mindre mark- eller vattenområden, som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda, kan enligt 7 kap. 11 § MB förklaras som biotopskyddsområden. Det finns två typer av områden, biotopskydd på skogsmark samt biotopskydd på övrig mark, det s.k. generella biotopskyddet.

Skogsstyrelsen beslutar om avgränsning av biotopskyddsområden på skogsmark. De finns utpekade i Skogsstyrelsens underlag – ”Skogens pärlor”.

Generella biotopskyddet

Det generella biotopskyddet syftar till att bevara småbiotoper i landskapet. De småbiotoper som omfattas av det generella biotopskyddet är utpekade i miljöbalken och är:

- alléer
- källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- odlingsröse i jordbruksmark
- pilevall (finns främst i Skåne)
- småvatten, däribland öppna diken, och våtmark i jordbruksmark
- stenmur i jordbruksmark; samt
- åkerholmar

Det finns inget komplett kartunderlag om var dessa finns, till skillnad från de utpekade biotopskyddsområdena.

Tänk på

Det generella biotopskyddet behöver hanteras vid förändrad markanvändning och behöver oftast inventeras i samband med detaljplanering.

Kulturresevat

Kulturresevat är en skyddsform (liknande naturresevat) som syftar till att bevara unika kulturlandskap.

Det finns två kulturresevat i länet, Lingnåre i Tierps kommun och Linnés Hammarby i Uppsala kommun. Länsstyrelsen har beslutat om föreskrifter samt skötselplan för respektive område samt skötselplan.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbilds skyddet infördes innan begreppet riksintresse fanns för att på ett enklare sätt än genom reservatsbildning kunna skydda stora områden från större påverkan eller förändring. Det var framförallt de visuella upplevelsevärdena i landskapet som man önskade skydda.

Länsstyrelsens föreskrifterna, som är meddelade enligt 19 § i gamla Naturvårdslagen, innebär att det krävs tillstånd för att utföra vissa åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden. Det är idag inte möjligt att meddela nya förordnanden, men enligt övergångsbestämmelserna till miljöbalken gäller de befintliga förordnandena till dess att de upphävs. Det är Länsstyrelsen som lämnar tillstånd, men för bygglovspliktiga åtgärder behövs också kommunens beslut om bygglov.

Det finns 34 områden i länet som omfattades av skydd för landskapsbilden enligt 19 § i gamla Naturvårdslagen (NVL). Det finns landskapsbildsskyddade områden i länets alla kommuner utom Heby och Älvkarleby.

Tänk på

Ta med landskapsbildsskyddsområden i översiktsplanen genom riktlinjer och i karta. Områdena kan ha en inverkan på lämplig markanvändning och de är av betydelse vid både kommunens handläggning av detaljplanering och lov.

Lästips och länkar

Skogsstyrelsen; ”Skogens pärlor”:

[Länk](#)

Naturvårdsverket,
Biotopskyddsområden
– handbok

[Länk](#)

Lästips och länkar

Länsstyrelsen Uppsala,
Samhallsplanering och
kulturmiljö/kulturresevat

[Länk](#)

Övriga naturvärden i planeringen

Naturvård

Naturvårdsprogram och planer utgör ett viktigt underlag i översiktsplanering eftersom planläggning, enligt PBL, ska ske med hänsyn till naturvärden.

Nationella och regionala mål, så som att bevara biologisk mångfald och värdefulla natur- och livsmiljöer, kan också tillgodoses genom att skydda natur och arter. Det är därför angeläget att naturmiljöer, naturvärden och arter som är skyddade eller skyddsvärda, redovisas och beaktas i den övergripande översiktsplaneringen då de påverkar lämplighet och genomförbarheten vid planering av olika typer av markförändringar. Skador och problem vid senare detaljplanering och beslut kan på så sätt förebyggas.

Våtmarksinventering

Våtmarksinventeringen är ett regionalt planeringsunderlag som visar de större våtmarkerna i länet. Påverkan på en våtmark är en vattenverksamhet.

Nyckelbiotoper och skogliga naturvärden

Nyckelbiotoper är inte skyddade områden enligt 7 kap. MB, men bör prioriteras för bevarande i översiktsplanen. Skogsstyrelsen har genomfört en nyckelbiotopsinventering i hela landet av skogsområden som har mycket höga naturvärden samt andra värden i skogsmark. En nyckelbiotop är ett område med en speciell naturtyp som har stor betydelse för skogens flora och fauna och förutsättningar för att hysa hotade och rödlistade arter.

Rödlistade växter och djur

Rödlistade arter är särskilt hänsynskrävande arter som har risk att dö ut. Listan ges ut av ArtDatabanken, i samarbete med Naturvårdsverket. Rödlistade arter är ofta knutna till särskilda naturtyper och förtydligar dessa naturtypers värde.

Värdetrakter

En värdetrakt är ett landskap som har särskilt höga ekologiska värden. Värdetrakterna kan vara knutna till skogsmark, våtmarker, betesmark eller liknande. De ovan listade inventeringarna och underlagen kan ge vägledning om var värdetrakter finns.

Tänk på att

Värdetrakterna bör vara utpekade i översiktsplanen.

Lästips och länkar

Rödlistan
– Artdatabanken

Länk

Våtmarksinventering och äng- och betesmarksinventeringen hittar du i Länsstyrelsens webb-gis:

Länk

Skogsstyrelsen,
Skogens pärlor

Länk

Ekosystemtjänster

Den tätortsnära naturen och stadens gröna rum och stråk används för en mängd olika aktiviteter och syften. Att planera städerna på ett sånt sätt att ekosystemtjänsterna får plats och kan fortsätta att leverera de tjänster som är livsviktiga för oss människor är en förutsättning för städernas utveckling. Stadens gröna rum och stråk bidrar med flera ekosystemtjänster som behövs för livet i städerna. En del av de urbana ekosystemtjänsterna utjämnar temperaturskillnader och minskar effekter av s.k. värmeöar, fördröjer höga flöden vid översvämning och skyfall samt renar dagvatten, renar luften, främjar pollinering, rekreation och stressreducering samt social interaktion.

År 2014 fattade Riksdagen beslut om en ny strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Strategin syftar till att synliggöra och inkludera ekosystemtjänster i beslut och planering. Handlingsplanerna för Grön infrastruktur kan utgöra ett verktyg för att tydliggöra hur Regeringens strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster tas om hand på den regionala skalan och utgöra en vägledning för implementering.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande. Där landskapet har en fungerande grön infrastruktur finns sammanlänkade livsmiljöer som möjliggör arters spridning och funktion i olika delar av livscykel. Fungerande grön infrastruktur klarar också av att förse människor med olika ekosystemtjänster, såsom rekreationsmöjligheter, livsmedelsproduktion och vattenrening. Arbete för att stärka grön infrastruktur kan både handla om skydd av områden, hänsyn genom hållbart brukande av naturresurser, men också frivilliga åtaganden och insatser i landskapet.

Länsstyrelsen har tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur som är på remiss. Syftet med handlingsplanen för grön infrastruktur är att det ska utgöra ett underlag för det kontinuerliga arbetet med att bevara och förstärka den gröna infrastrukturen i Uppsala län. Hänsyn ska tas till planen i kommande översiktsplanarbete.

Kulturmiljövärden i planeringen

Kulturmiljöerna skyddas av flera lagar. Bestämmelser om hänsyn och skydd för kulturmiljöer finns i kulturmiljölagen (KML), plan- och bygglagen, och miljöbalken.

Kulturmiljölagen ger det starkaste skyddet, och omfattar samtliga fornlämningar samt enskilda byggnadsminnen och skyddade kyrkor. En mycket stor del av landets övriga kulturarv hanteras inom ramen för plan- och bygglagen och miljöbalken. I kulturmiljölagen finns bestämmelser om fornlämningar, enskilda byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Ärenden enligt denna lag handläggs av Länsstyrelsen.

Länets skyddade kyrkomiljöer har ett generellt skydd där alla åtgärder som bedöms påverka kulturhistoriska värden kräver Länsstyrelsens tillstånd. Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser som tillkommit före år 1940 är skyddade enligt bestämmelserna i **kulturmiljölagens 4 kap (1988:950)**. Även vissa yngre, särskilt utvalda kyrkor och begravningsplatser kan vara skyddade.

Byggnadsminnen i enskild ägo har särskilda skyddsbestämmelser där det preciseras vilka åtgärder som är tillståndspliktiga. I Uppsala län finns idag 69 byggnadsminnen som är skyddade enligt kulturmiljölagen. Många av dessa är hela bebyggelsemiljöer och antalet skyddade byggnader är därför flera hundra. Frågor om byggnadsminnen enligt KML hanteras av Länsstyrelsen.

Lästips och länkar

White, Ekosystemtjänster i stadsplanering – En vägledning:

Ladda ner

Prop 14:141/2013:

Länk

Riksdagen,
Kulturmiljölagen (1988:950):

Länk

Fornlämningar, spår efter äldre mänsklig verksamhet, har ett automatiskt skydd genom kulturmiljölagen. Lagskyddet gäller även för markområdet runt lämningen, och områdets storlek beror på fornlämningens betydelse och karaktär.

Tänk på att

- Ett kommunalt kulturmiljöprogram kan vara ett värdefullt underlag till översiktsplanen och underlätta hanteringen av ärenden enligt PBL
- Kunskap om tidigare markanvändning kan vara till stor hjälp vid fysisk planering. Historiska kartor finns tillgängliga via Lantmäteriet och på Riksarkivet. De är sökbara både via modern karta och via socken- och bytillhörighet.

Lästips och länkar

Länsstyrelsen Uppsala,
Samhällsplanering och
kulturmiljö/byggnadsvård:

[Länk](#)

PBL Kunskapsbanken om
kulturmiljö i planeringen:

[Länk](#)

Lantmäteriet
– historiska kartor:

[Länk](#)

Källa: Lantmäteriet, historisk karta över Uppsala

Dagvatten

Markanvändningen har betydelse för utsläppen till recipienter, vattenförekomsten och möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Ofta kommer dagvatten i konflikt med MKN. I översiktsplanen ska det framgå lämplig markanvändning och hur MKN ska följas, om och var storskaliga dagvattenanläggningar planeras, samt strategier för dagvattenhantering. Boverket har tagit fram en vägledning för dagvatten i detaljplan som även är relevant för hantering av dagvatten på den översiktliga planeringsnivån. Omhändertagande av dagvatten är ofta också en klimatanpassningsåtgärd. Ofta kan ytor för dagvattenåtgärder vara mångfunktionella. Det finns goda exempel i både Boverkets rapport samt SMHI:s klimatanpassningsportal.

Lästips och länkar

Dagvatten i detaljplan
www.boverket.se:

[Länk](#)

Goda exempel på
dagvattenåtgärder:

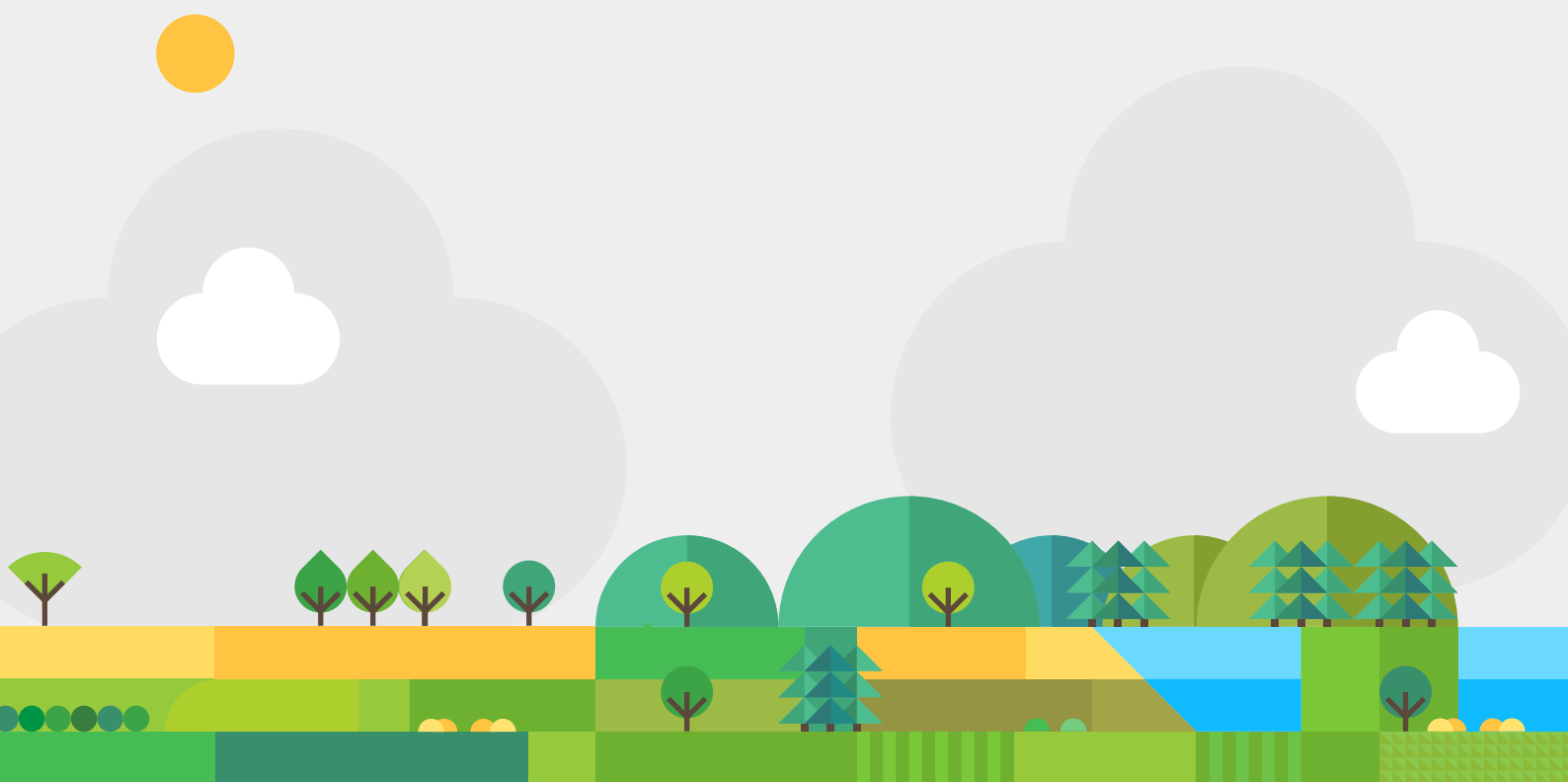
[Länk](#)

Boverkets rapport om
mångfunktionella ytor:

[Länk](#)

Klimatanpassningsportalen:

[Länk](#)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Bäverns gränd 17
TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala